

بسمه تعالی

گفتمان حقیقت با گفتمان زور متفاوت است

The truth forum is deferent by the force forum

تحلیلی از فرجام برجام در ادبیات حقیقت

An analysis of the Barjam, s result in the literature of truth

نویسنده : محمود صانعی پور

Author: Mahmoud Saneipour

سال ها و پس از مطالعه و تعمق در موضوع " حقیقت " باین حقیقت (Truth) دست یافتم ، که این بن مایه وجود و تمیز دهنده هر خیر و شر ، زیبا و زشت ، حق و باطل ، نیکی و بدی ، پاکی و ناپاکی ، و واژگانی مترادف و نظیره های از این دست که با فطرت انسانی سروکار دارند ، آنجا که باید در عینیت جوامع بشری تبلور یافته و شاخص و استاندارد بدان تعلق گیرد و کارکردهای اجتماعی را الزام کرده و سیستم ها بر مبنای این مدخل " خود بنیاد " self-Foundation "تاسیس گردد، جزء در نزد اهلیتی اندک در جامعه، فهم نشده و در نزد عموم مردم گوهری نایافته و امری مغفول مانده است .

At a long time and after reading and contemplation in subject of True a lot I have found this truth that these root of discriminator any evil and each no evil, Beautiful and ugliness, right and wrong, good and badness, purity and impurity like these synonyms terms those it is attending of human's nature, since that should be embodied in human societies and accrues its standard index and the requirement to establish many systems basis on this entry as" self-Foundation "not understanding except at a few persons in the society and in the eyes of the public is undetected gem and neglected a commend .

تنها بیان این کلام ، لقلقه زبان مردم در دعاوی و حق خواهی درست و یا نادرست بکار میرود و یا در مراکز ملی و بین المللی به عنوان محفل های " حقیقت یاب " (correlative of Truth) از آن نامبرده میشود و یا از طریق حق گفتن ، مراد باطل طلب میکنند ، و کار به آنجا میکشد که جمهور آدمیان ، در متن و بیان ، در هر زمان و مکان و با توجه به خمیر مایه استشهاد وجدانی (Inward witnesses) و ندای باطنی (Inner-Vocative) فریاد بر می آورند، پس حق چیست؟ (What is Right) و حقیقت کجاست؟ (Where is Truth) و این قسمت از حقیقت جوئی واقعی (Reality of seeking the truth) فقط در ادبیات شعر ، مرثیه سرائی ، اشعار حماسه و غیره در نظم و نثر و متون پدید می آید، ولی

کمتز این واژه خود بنیاد ، به عنوان یک نظام پیش گیرانه و متضمن حقوق جوامع بشری وبا ادبیاتی روشن و آگاه کننده ، در قراردادها و پیمان ها کشورها بکار میرود.

It is saying of this word only, the concerned tongue of people is used in claims and truth seekers (correct or incorrect) or it called in national and international as “correlative of truth” and or get desired void demand from telling the truth and work leads that all people cry as “what is Right?” or “where is Truth?” basis on inward witnesses in every place and every time, unfortunately, using of speech’s truth in poetry literature, recitering of threnody, epic poems, and so on emerges in novel texts , but this self-Foundation isn’t used in countries, contracts (MOU is not available) and be involves rights of the people , a preventive system and so on.

لذا معتقد شدم این کم کاری و شاید بی قیدی و احتمالاً باینکه خداوند متعال ، این چنین مشیئت فرموده که جریان حق و حقیقت ، بطور حرکت جوهری و جریان های تکوینی ، حقیقت را آشکار خواهد کرد ، از تصمیم گیران سلب مسئولیت گردیده و به خداوند متعال واگذار شده ، تا این فقره از امور حقه و انشاء الهی از طریق عمل و آزمون شناسائی و حق و باطل آن بعداً ظاهر شود و بعد از آن شاید چاره اندیشی کنند ! و بدینسان برخی در این مورد به تعمق در بنیان ها و مبانی حقیقت خواهی خبرگی پیدا نمی کنند ، و بسیاری از بروز نتایج و عوامل پنهان آن پس از یک فرایند طولانی مشخص شده ، آگاه میشوند که صاحبان حق چه کسانی هستند؟ و چه کسانی راه باطل و چپاولگری را هدف گرفته بودند؟ ، آیا تشخیص این نتایج ، ربطی به اراده بندگان داشته و یا با تسلط به گفتمان و یا ادبیات ویژه ای که آنان را در مذاکره ، تصمیم گیری و تعمق به لایه های نامحسوس ، از حیلها می دشمن آگاه خواهند شود؟ می توانند در مراحل حل و عقد ها ، این جریان تکوینی را بخوبی تشخیص و اعمال نمایند.

Therefore, I believe it be lazy in our work and perhaps be insouciance, probably respects exalted Allah “Allah willing “Such determination has so, he will discover the truth this bringing into existence creation “ and the disbelievers planned, but Allah planned. And Allah is the best of planners- verse 54, surah al Emeran “and it has divested from decision-makers and vested in Allah and after become apparent, perhaps, they are seeking remedy next time!! And in this manner some doesn’t become expertise in regarding too deep thinking and foundations of truth enough, and they know to appear of results and those hidden factors after a lengthy process those whoever are rightful owners and who invalidates and marauder? Is it distinguish these consequences be aware them of tricks of enemies,

therefore, the wise can understand intangible factors via developmental process in the process of solving and negotiation about this matters.

من مایل هستم این تحلیل را در مورد سند برجام بر طبق وصیت نامه امام خمینی (ره) مورد مطالعه قرار دهم و نتیجه بگیریم که آیا در مذاکره با طرف های 1+5 مفاد وصیت نامه را رعایت کرده ایم و یا نه از قواعد متعارف مذاکرات غرب که دکتترین خاص خود را دارند ، تبعیت کردیم ، جداز اینکه دکتترین اصولی کشور ما ، استقلال ، آزادی و نه شرقی و نه غربی است ،

1. بر اساس طرح دکتترین قرآنی جمهوری اسلامی ایران و با توجه به دکتترین امام خمینی (ره) از روی قانون اساسی و وصیت نامه سیاسی- الهی امام خمینی (ره) داریم:
- 1.2. فصل دهم : سیاست خارجی: اصل یکصد و پنجاه و دوم: سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بر اساس نفی هرگونه سلطه جویی و سلطه پذیری، حفظ استقلال همه جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرت های سلطه گر و روابط صلح آمیز متقابل با دول غیر محارب استوار است.
- 1.3. اصل یکصد و پنجاه و سوم: هر گونه قرارداد که موجب سلطه بیگانه بر منابع طبیعی و اقتصادی، فرهنگ، ارتش و دیگر شؤون کشور گردد ممنوع است.
- 1.4. توجه به مواضع حق امام راحل به شرح ذیل:
- 1.5. و اما به ملت های اسلامی توصیه می کنم که از حکومت جمهوری اسلامی و از ملت مجاهد ایران الگو بگیرید و حکومت های جائز خود را در صورتی که به خواست ملت ها که خواست ملت ایران است سر فرود نیاورند، با تمام قدرت به جای خود بنشانید، که مایه بدبختی مسلمانان ، حکومت های وابسته به شرق و غرب می باشند. و اکیدا توصیه می کنم که به بوق های تبلیغاتی مخالفان اسلام و جمهوری اسلامی گوش فرا ندهید که همه کوشش دارند که اسلام را از صحنه بیرون کنند که منافع ابر قدرتها تامین شود.
- 1.6. باید هوشیار و بیدار و مراقب باشید که سیاست بازان پیوسته به غرب و شرق باوسوسه های شیطانی شما را به سوی این چپاولگران بین المللی نکشند؛ و با اراده مصمم و فعالیت و پشتکار خود به رفع وابستگیها قیام کنید.
- 1.7. و بدانید که نژاد آریا و عرب از نژاد اروپا و امریکا و شوروی کم ندارد و اگر خودی خود را بیابد و یاس را از خود دور کند و چشم داشت به غیر خود نداشته باشد، در درازمدت قدرت همه کار و ساختن همه چیز را دارد. و آنچه انسان های شبیه به اینان به آن رسیده اند شما هم خواهید رسید به شرط اتکال به خداوند تعالی و اتکا به نفس ، و قطع وابستگی به دیگران و تحمل سختیها برای رسیدن به زندگی شرافتمندانه و خارج شدن از تحت سلطه اجانب.
- 1.8. بر دولتها و دست اندرکاران است چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده که از متخصصین خود قدردانی کنند و آنان را با کمک های مادی و معنوی تشویق به کار نمایند و از ورود کالاهای مصرف ساز و خانه برانداز جلوگیری نمایند و به آنچه دارند بسازند تا خود همه چیز بسازند.

1.9. وصیت من به وزرای خارجه در این زمان و زمانهای بعد آن است که مسئولیت شما بسیار زیاد است ، چه در اصلاح و تحول وزارتخانه و سفارتخانه ها؛ و چه در سیاست خارجی حفظ استقلال و منافع کشور و روابط حسنه با دولتهایی که قصد دخالت در امور کشور ما را ندارند. و از هر امری که شائبه وابستگی با همه ابعادی که دارد به طور قاطع احتراز نمایید. و باید بدانید که وابستگی در بعض امور هر چند ممکن است ظاهر فریبنده ای داشته باشد یا منفعت و فایده ای در حال داشته باشد، لکن در نتیجه ، ریشه کشور را به تباهی خواهد کشید. و کوشش داشته باشید در بهتر کردن روابط با کشورهای اسلامی و در بیدار کردن دولتمردان و دعوت به وحدت و اتحاد کنید که خداوند با شماست.

1.10. توجه نکردن به مواضع حق رهبری در قبول یا رد تصمیمات دولت عاقبت خوشی برای کشور و ملت ندارد:

- برای شائبه شناسی : غرب (نام کشورها برده شود) در استثمار ، چپاول منابع ملت ها ، ظلم و تعدی ید طولانی و افکار شیطانی کارآموده ای دارد ، یک باج بگیر تاریخی که کشورهای ما را مثل یک دست نشانده نگاه میکند ، امکان رشد و تعالی نمی دهد ، نزدیک شدن به شیطان حرام است آیه قران ، چه برسد باینکه یک نفر مسلمان باو دست بدهد حرام تراست

1.11. اگره مکرر مقام معظم رهبری در جریان مذاکره برجام

2. تفاوت های اساسی ادبیات ما با ادبیات غربی تفاوت ادبیات قرآنی و الهی با ادبیات استکباری و شیطانی

3. دشمن و توسل به راه های شیطانی محسوس و نامحسوس

4. لغو های که انجام نشد موارد نقض مکرر برجام

5. سازمان های جهانی نظیر دست نشانده و مامورین اجرای فرمایشات اربابان هستند

6. این توافق از جامعیت بر خوردار نبود ، یکی از رویکردهای جامع نگری ، موارد تضمین توافق منعقد شده بوده و بستن راه های شیطانی استکبار است

7. خوشبختانه امریکا کمک میکند که برجام برای برداشتن این کلاه گشاد از سرملت ایران ، نقض شده و ایران به اقتدار و قدرت اتمی صلح آمیز قبلی خودش دست بیابد و اگر دولت برای حصول به این حقیقت ، کمپین نمایشی را بر پا کرده است ، اشکالی ندارد

8. جمهوری اسلامی ایران با د کترین قرآنی و رهبران مقتدر آن ، دارای ماهیتی مبتنی بر هویت و جریان حقیقی که خداوند متعال تصمیمات و فعالیت های تائید می کند و ترديد در هر کدام از احکام آن ، ضربه مهلکی بر بنیان های خودمان خواهد بود

9. متن توافق و نتایج بعدی آن ، نشان از سادگی مذاکره کنندگان ایرانی با گروه شیاطین است ، قرآن ما برای اینچنین گفتگوها و مذاکرات اجازه نمی دهد

10. غوری بر تکنولوژی هسته ای جهان

11. ما کی باید بپذیریم که امریکا و هم پیمانان او ، آقای ما نیستند و کی باید دست به کمر همت زده

و بر خیزیم که باید به همان سطحی از علم و تکنولوژی برسیم که غرب رسیده است ، ضمن اینکه

بسیاری از علم انسانی و مدیریتی غرب باطل است www.elmemofid.com

12. ایران اسلامی الگوی جهان برای رهائی ووو قرار گرفته است و باید راه خود با تمام قوت و اقتدار داده و جزء از خداوند متعال از هیچ نیروی پوشالی دنیا و دنیا پرستان نترسد
13. تکلیف ما بعد ازین
14. مقام و مرتبه خبرگی د ر نظر و عمل خبرگان و شورای نگهبان

شروع مذاکرات برجام :

هتل کوبورگ، محل مذاکرات هسته‌ای ایران در وین: توافق جامع و نهایی هسته‌ای وین با عنوان شناخته شده و رسمی برنامه جامع اقدام مشترک یا برجام (به انگلیسی: Joint Comprehensive Plan of Action) در راستای توافق جامع بر سر برنامه هسته‌ای ایران و به دنبال تفاهم هسته‌ای لوزان، در سه‌شنبه ۲۳ تیر ۱۳۹۴ (۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵) در وین اتریش بین ایران، اتحادیه اروپا و گروه ۱+۵ (شامل چین، فرانسه، روسیه، پادشاهی متحد بریتانیا، ایالات متحده آمریکا و آلمان) منعقد شد.

مذاکرات رسمی برای طرح جامع اقدام مشترک درباره برنامه اتمی ایران با پذیرفتن توافق موقت ژنو بر روی برنامه هسته‌ای ایران در نوامبر ۲۰۱۳ شروع شد. به مدت ۲۰ ماه کشورها درگیر مذاکره بودند که در آوریل ۲۰۱۵ تفاهم هسته‌ای لوزان شکل گرفت.

بر اساس این توافق، ایران ذخایر اورانیوم غنی شده متوسط خودش را پاکسازی خواهد کرد و ذخیره‌سازی اورانیوم با غنای کم را تا ۹۸ درصد قطع می‌کند، تعداد سانتریفیوژها را حدود دوسوم و حداقل به مدت ۱۵ سال کاهش می‌دهد. ۱۵۵ سال بعد، ایران موافقت کرده است که اورانیوم را بیش از ۳/۶۷ درصد غنی‌سازی نکند یا تأسیسات غنی‌سازی اورانیوم جدید یا راکتور آب‌سنگین جدیدی را نسازد. فعالیت‌های غنی‌سازی اورانیوم به مدت ۱۰۰ سال به یک تک ساختمان که از سانتریفیوژهای نسل اول استفاده می‌کند محدود خواهد بود. دیگر تأسیسات نیز طبق پروتکل الحاقی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برای اجتناب از خطرهای تکثیر سلاح‌های اتمی تبدیل خواهند شد. برای نظارت و تأیید اجرای توافق نامه توسط ایران، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی (IAEA) به تمام تأسیسات اتمی ایران دسترسی منظم خواهد داشت. در نتیجه این توافقنامه که تاییدیه پایدار متعهدین آن را به همراه دارد، ایران از تحریم‌های علیه ایران شورای امنیت ملل متحد، اتحادیه اروپا و ایالات متحده (تحریم‌های ثانویه) بیرون خواهد آمد.

نوشتار اصلی: توافق موقت ژنو بر روی برنامه هسته‌ای ایران

مذاکرات ایران و گروه ۱+۵ طبق ستون سوم بیان نامه جهانی منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای به منظور اطمینان قدرت‌های جهانی از عدم تولید و توسعه سلاح‌های هسته‌ای توسط ایران و اطمینان ایران از حق خود برای غنی‌سازی سوخت صلح‌آمیز هسته‌ای برای اهداف غیرنظامی در سال ۲۰۰۶ (۱۳۸۵۵) آغاز شد. در طول مذاکرات، ایالات متحده، اتحادیه اروپا و دیگر سازمان‌ها تحریم‌هایی را علیه ایران تحمیل کردند، که رئیس‌جمهور حسن روحانی آن را با عنوان جنایت علیه بشریت عنوان کرد. مدتی به نظر

می‌رسید که مرزها و خطوط قرمز شفاف شده باشند. در [انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۱۳ ایران](#) روحانی انتخاب شد کسی که رسانه‌های غربی او را از نظر سیاسی میان‌رو توصیف کرده‌اند.

پس از چندین دوره مذاکرات، در ۲۴ نوامبر ۲۰۱۳ (۳ آذر ۱۳۹۲)، [توافق موقت ژنو بر سر برنامه هسته‌ای ایران](#) بین ایران و کشورهای ۱+۵ در [ژنو](#) سوئیس امضاء شد. همان‌طور که کشورها روی یک توافق بلند مدت کار می‌کردند، این موضوع با متوقف شدن بخش‌هایی از برنامه هسته‌ای ایران در عوض کاهش تحریم‌های اقتصادی علیه ایران همراه بود. تنظیم و پیاده‌سازی توافق از ۲۰ ژانویه ۲۰۱۴ شروع شد. بیشترین تمرکز مذاکرات محدودیت‌ها روی تأسیسات هسته‌ای کلیدی ایران بود: [رآکتور آب سنگین IR-40 اراک](#) و کارخانه تولید (که در دست ساخت بود، اما همان‌طور که ایران به عنوان بخشی از [توافق موقت ژنو](#) در نوامبر ۲۰۱۳ مبنی بر عدم سوخت‌گیری رآکتور موافقت کرد هرگز اجرایی نشد)، [نیروگاه اتمی بوشهر](#)، [معدن اورانیوم \(en\) گچین](#)، [مرکز هسته‌ای فردو](#)، کارخانه تبدیل اورانیوم [اصفهان](#)، کارخانه [غنی‌سازی اورانیوم نطنز](#) و مجتمع توسعه و تحقیقات نظامی [پارچین](#). این توافق پایانی بر ۱۲ سال مذاکرات ایران با قدرت‌های جهانی بر سر مسئله خطر تولید سلاح اتمی است. با مسئولیت [حسن روحانی](#) در مهر ۱۳۸۲ آغاز و در تیر ۱۳۹۴ با مسئولیت محمدجواد ظریف و در دولت روحانی با توافق جامع به پایان می‌رسد.

بیانیه نهایی

سرانجام پس از بیست و دو ماه مذاکره دولت روحانی، محمدجواد ظریف به همراه تیم مذاکره کننده ایرانی بعد از ۱۷ روز مذاکره فشرده، سه‌شنبه ۱۴ ژوئیه (۲۳ تیرماه) در وین پایتخت اتریش موفق به دستیابی به یک [توافق جامع و نهایی با گروه ۱+۵](#)، بر سر آینده برنامه هسته‌ای ایران شدند. [فدریکا موگرینی](#)، مسئول [سیاست خارجی](#) اتحادیه اروپا و محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران در یک نشست رسمی در مقابل رسانه‌ها در وین با خواندن بیانیه‌ای به [زبان انگلیسی](#) و فارسی اعلام کردند که توافق نهایی در برنامه هسته‌ای ایران به دست آمده است.

چکیده‌ای از بندها :

مفاد برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) به ۱۰۹ صفحه و ۵ ضمیمه می‌رسد، برخی از مهم‌ترین بندهای این توافق‌نامه به قرار زیر است.

انرژی هسته‌ای

- ایران به یاری «گروه کار» (اتحادیه اروپا+۳ متشکل از فرانسه، آلمان، انگلستان و شاید برخی کشورهای دیگر) [رآکتور تحقیقاتی آب سنگین اراک](#) را بر اساس یک طرح مورد پذیرش این گروه و در جهت حمایت از اهداف صلح‌جویانه و تحقیقاتی در زمینه تولید انرژی هسته‌ای، نوین‌سازی و بهینه‌سازی خواهند کرد. اما این یاری‌رسانی در [جهت کاهش تولید پلوتونیم مورد نیاز برای ساخت جنگ‌افزار هسته‌ای](#) صورت خواهد پذیرفت. نیروی گریزانه تازه طراحی شده

فراتر از ۲۰۰ مگاوات افزایش نخواهد یافت. کشورهای عضو گروه کار، ایران را در زمینه ساخت زمان‌بندی شده مجموعه اراک حمایت نموده و اسباب تسهیل انجام آن را فراهم خواهند نمود. - تمامی سوخت هسته‌ای مصرف شده از کشور ایران خارج خواهد شد. همچنین تمامی آب سنگین مازاد نیاز گریزانه تازه طراحی شده، برای فروش در بازارهای جهانی آماده خواهد شد. ایران به مدت ۱۵ سال اجازه نخواهد داشت در زمینه بازیافت هسته‌ای به تحقیق و توسعه بپردازد. - همچنین در طول این مدت ایران اجازه نخواهد داشت هیچ‌گونه گریزانه آب سنگین تازه‌ای ایجاد نموده و یا در زمینه متراکم‌سازی آب سنگین فعالیتی داشته باشد.

- ذخیره فعلی اورانیوم غنی شده با غلظت پایین در اختیار ایران با یک کاهش ۹۸ درصدی از ۱۰'۰۰۰ کیلوگرم به ۳۰۰ کیلوگرم کاهش می‌باید. این کاهش به مدت ۱۵ سال پابرجا باقی خواهد ماند. همچنین در این مدت ایران مجاز خواهد بود اورانیوم را تنها به میزان ۳/۶۷۷٪ غنی‌سازی کند؛ میزانی که تنها برای بهره‌برداری صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای و تحقیقات در این زمینه مناسب است و نه ساخت هیچ‌گونه جنگ‌افزار هسته‌ای. این یک «کاهش بسیار» در زمینه فعالیت‌های هسته‌ای ایران به حساب می‌آید؛ چراکه پیش از به نتیجه رسیدن برجام، ایران موفق شده بود اورانیوم را به میزان ۲۰٪ غنی‌سازی نماید.

- ایران، کمینه‌ای به میزان دو سوم از شمار گریزانه‌هایش (سانتریفیوژ یا گریزانه به ماشینی مخروطی شکل گفته می‌شود که در چرخه تولید انرژی هسته‌ای، امکان غنی‌سازی اورانیوم را فراهم می‌آورد) را از ۱۹'۰۰۰ عدد (که ۱۰'۰۰۰ تای آن در حال فعالیت بوده‌اند) به ۶'۰۱۴۴ عدد کاهش خواهد داد که از این میزان تنها ۵'۰۶۰ تای آن اجازه غنی‌سازی اورانیوم در طی مدت ۱۰ سال پس از اجرای برجام را خواهند داشت. تمامی گنجایش غنی‌سازی اورانیوم ایران (یعنی تمامی ۵'۰۶۰۰ گریزانه مجاز، یعنی سانتریفیوژهای مجاز) تنها در تأسیسات نظنز اجازه کار خواهند داشت. گریزانه‌های مجاز به کار در تأسیسات نظنز از نوع IR-1 خواهند بود. ریزانه‌های IR-1 نخستین نسل قدیمی‌ترین نوع از گریزانه‌های ساخت ایران هستند که سرعت پایین‌تری در مقایسه با دیگر گریزانه‌ها دارند. ایران می‌بایست از به‌کارگیری گریزانه‌های نوع IR-2M پیشرفته خود صرف نظر کند. حق مالکیت گریزانه‌های پیشرفته نوع IR-2MM برای ایران محفوظ خواهد بود اما این گریزانه‌ها به انباری در ایران تحت نظارت آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای فرستاده شده و در آنجا نگهداری خواهند شد.

- ایران، فعالیت‌های مرکز هسته‌ای فردو در زمینه غنی‌سازی اورانیوم و همچنین تحقیق و توسعه در این خصوص را به مدت ۱۵ سال متوقف خواهد نمود و آن را به یک مرکز تحقیقاتی فیزیک، انرژی هسته‌ای و فناوری‌های مرتبط تغییر کاربری خواهد داد. مرکز تحقیقاتی فردو اجازه خواهد داشت شمار ۱'۰۴۴ گریزانه از نوع IR-1 را در ۶ آب‌شیب واقع در یکی از جناح‌های این مرکز نگهداری نماید. «۲ آب‌شیب از شمار ۶۶ آب‌شیب اشاره شده، با تغییر کاربری و سازه، بدون اورانیوم خواهند چرخید» تا ایزوتوپ پرتوزای مورد نیاز برای امور پزشکی، کشاورزی،

صنعتی و پژوهش‌های علمی را فراهم نمایند. «۴ آب‌شیب دیگر و سازه‌های مرتبط با آن‌ها بلااستفاده باقی خواهند ماند.» ایران اجازه نخواهد داشت هیچ‌گونه ماده شکافت‌پذیری را در فردو نگهداری نماید.

- **ایران به مدت ۱۵ سال اجازه ساخت هیچ گونه تأسیسات غنی‌سازی اورانیوم را نخواهد داشت.** همچنین ایران به مدت ۱۵ سال اجازه نخواهد داشت هیچ گونه تأسیسات و گریزانه‌های آب سنگین تازه‌ای ایجاد کرده و یا درصد ذخیره‌سازی آب سنگین باشد.

- ایران می‌بایست تغییراتی را در تأسیسات غنی‌سازی اورانیوم خود به انجام برساند. به منظور کاهش تهدید و عمل به پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای ایران می‌بایست تعداد گریزانه‌های موجود در تأسیسات آب سنگین اراک را کاسته و آن مجموعه را به گونه‌ای باز سازی کند تا مورد پذیرش جامعه جهانی واقع شده و ایران نتواند پلوتونیم مورد نیاز برای ساخت جنگ‌افزار تولید نماید. مادام که گریزانه اراک در حال کار باشد، تمامی سوخت هسته‌ای مصرف شده از کشور خارج خواهد شد.

- ایران اجازه دارد به مدت ۸ سال به تحقیق و توسعه در زمینه غنی‌سازی اورانیوم ادامه بدهد اما این امر تنها در تأسیسات نطنز می‌بایست صورت گیرد. این بدین سبب است که «زمان ایران برای تولید مواد مورد نیاز برای ساخت تنها یک سلاح هسته‌ای» به ۱ سال برسد.

- ایران پروتکل الحاقی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به توافق‌نامه را تا زمانی که پایبندی‌اش به این پیمان‌نامه را لغو نکرده باشد، اجرا خواهد نمود. این بدین معنی است که نظارت‌های آژانس حتی پس از اتمام زمان اجرایی برجام ادامه خواهند یافت.

- یک برنامه بازرسی جامع اعمال خواهد شد و ایران می‌بایست به بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای اجازه بازرسی از تمامی تأسیسات هسته‌ای اعلام‌شده، از جمله تأسیسات نظامی واقع در پارچین را بدهد تا مشخص و تأیید شود که ایران به تعهدات خود در توافق‌نامه پایبند است و در پی ساخت هیچ‌گونه مواد شکافت‌پذیر به صورت پنهانی نیست.

- آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای یک نظارت چندلایه را- «بر زنجیره مواد هسته‌ای ذخیره شده توسط ایران، کارخانه‌های تولید اورانیوم و تهیه و تدارک هر گونه فناوری هسته‌ای توسط ایران اعمال خواهد نمود.» آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای برای تأسیسات هسته‌ای اعلام شده توسط ایران همچون فردو و نطنز نوعی نظارت «عندالمطالبه» اعمال نموده و محق خواهد بود به صورت مداوم چنین نظارتی را به انجام برساند. این نظارت ممکن است حتی با کمک فناوری‌های پایشی صورت گیرد. از جمله این فناوری‌ها می‌توان به مهر و موم فیبر نوری بر روی تجهیزاتی که اطلاعات را به صورت الکترونیکی برای آژانس انرژی هسته‌ای می‌فرستند، تصویربرداری ماهواره‌ای فروسرخ به منظور شناسایی تأسیسات هسته‌ای مخفی، «حس‌گرهای محیطی با قابلیت

شناسایی کوچکترین علامات از ذره‌های هسته‌ای» و دوربین‌های ثبت‌کننده پرتوافشانی هسته‌ای، اشاره کرد. دیگر ابزاری که آژانس انرژی هسته‌ای به منظور نظارت بر برنامه هسته‌ای ایران استفاده می‌کند عبارت است از نوعی نرم‌افزار رایانه‌ای به منظور گردآوری اطلاعات و تشخیص فعالیت‌های نامتعارف که به گردآوری داده‌های عظیم از کالاهای وارداتی ایران می‌پردازد تا آژانس بتواند بر اقلامی با بیش از یک مصرف (en) وارداتی توسط ایران نظارت داشته باشد.

- **شمار بازرسانی که از سوی آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای به منظور بازرسی از تأسیسات هسته‌ای ایران در نظر گرفته شده بودند، سه برابر شده و از ۵۰ تن به ۱۵۰ تن افزایش می‌یابد.**

- چنانچه بازرسان آژانس در مورد اینکه ایران در یکی از تأسیسات اعلام نشده خود در حال توسعه انرژی هسته‌ای شک داشته باشند، اجازه دارند درخواست دسترسی به این تأسیسات را بدهند «تا مطمئن شوند هیچ‌گونه مواد هسته‌ای اعلام نشده‌ای وجود نداشته باشد و ایران هیچ‌گونه فعالیت هسته‌ای مغایر با توافق‌نامه به انجام نرساند.»- ایران می‌تواند درخواست بازرسان آژانس را برای ورود به چنین تأسیساتی قبول کرده و یا راه حل دیگری به آژانس ارائه نماید تا نگرانی‌های آژانس را برطرف نماید. اگر ایران چنین اجازه‌ای ندهد، یک روند ۲۴ روزه آغاز می‌گردد. در طی این روند، ایران و آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای ۱۴ روز فرصت دارند اختلاف‌هایشان را حل کنند. چنانچه موفق نشوند، کمیسیون برجام (۸۸ کشور عضو) یک هفته فرصت خواهند داشت عامل اصلی درخواست آژانس برای بازرسی را بررسی نمایند. پس از آن بیش‌ترین اعضای کمیسیون (کمیته ۵ از ۸ عضو) به اطلاع ایران خواهند رساند چه فعالیت‌هایی می‌بایست در ۳۳ روز باقی‌مانده به انجام برساند. **قانون رای بیش‌ترین «بدین معناست که آمریکا و متحدان اروپایی‌اش—انگلیس، فرانسه، آلمان و اتحادیه اروپا—مجازند بر درخواستشان پافشاری نمایند و ایران، روسیه و چین حق وتو نخواهند داشت.»**- اگر ایران تن به اجرای تصمیم‌های گرفته شده در این ۳ روز ندهد، تحریم‌ها به صورت خودکار دوباره اعمال خواهند شد. طبق مفاد ذکر شده در بالا "زمان ایران برای فرار"—وقت مورد نیاز ایران برای تولید مواد مورد نیاز برای ساخت تنها یک سلاح هسته‌ای اگر این کشور توافق‌نامه را لغو کند—از ۲ تا ۳ ماه به ۱ سال افزایش خواهد یافت و این روند به مدت ۱۰ سال ادامه خواهد داشت.

تحریم‌ها

اطلاعات بیشتر: تحریم‌ها علیه ایران

از جمله‌بندهایی که در برجام در رابطه با برداشتن تحریم‌های ایران آورده شده، به موارد زیر اشاره می‌شود:

- شورای امنیت سازمان ملل متحد طی جلسه‌ای برجام را تأیید خواهد نمود و تمام مفاد قطعنامه‌های قبلی خود در خصوص موضوع هسته‌ای ایران شامل [۱۶۹۶ \(۲۰۰۶\)](#)، [۱۷۳۷ \(۲۰۰۶\)](#)، [۱۷۴۷ \(۲۰۰۷\)](#)، [۱۸۰۳ \(۲۰۰۸\)](#)، [۱۸۳۵ \(۲۰۰۸\)](#)، [۱۹۲۹ \(۲۰۱۰\)](#) و [۲۲۲۴ \(۲۰۱۵\)](#) را همزمان با اجرای اقدامات توافق شده مرتبط با هسته‌ای توسط ایران که توسط آژانس راستی‌آزمایی می‌شوند لغو خواهد کرد.
- طبق پیوست دوم این توافق، تحریم‌های اتحادیه اروپایی و ایالات متحده در روز اجرایی شدن برجام لغو می‌شوند. این تحریم‌ها در حوزه‌های مالی، بانکی، بیمه، نفت، گاز، پتروشیمی، کشتی‌رانی، کشتی‌سازی، ترابری، طلا و فلزات گرانبها، اسکناس، سکه، موارد مجاز هسته‌ای، فلزات، نرم‌افزار و تسلیحات می‌باشند. همچنین نام برخی از شرکت‌ها و اشخاص حقیقی ایرانی مرتبط با برنامه هسته‌ای ایران طبق این پیوست از تحریم درآمد.
- سازمان ملل متحد و اتحادیه اروپا هیچ‌گونه تحریم یا اقدامات سختگیرانه دیگری در زمینه انرژی هسته‌ای علیه ایران وضع نخواهند نمود.
- ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا تحریم‌های مربوط به انرژی هسته‌ای ایران (به گونه‌ای که در ضمیمه ۲ توافق‌نامه آمده) را پس از آنکه آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای تأیید کرد که ایران گام‌های مؤثری برداشته، لغو خواهند نمود.
- تحریم‌های مربوط به فناوری موشک‌های بالستیک به مدت ۸ سال پابرجا خواهند ماند. همچنین برخی تحریم‌های مشابه علیه فروش جنگ‌افزارهای متعارف به ایران به مدت ۵ سال باقی خواهند ماند.
- بر اساس توافق‌نامه و به مدت ۸ سال پس از اجرایی شدن آن، برخی تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه برخی شرکت‌ها و افراد ایرانی (همچون قاسم سلیمانی) برداشته خواهند شد.
- با این وجود تمامی تحریم‌های ایالات متحده آمریکا علیه ایران که مربوط به نقض حقوق بشر، فناوری‌های ساخت موشک و حمایت از وحشت‌افکنی می‌شوند، برداشته نخواهد شد. تحریم‌های وضع شده توسط ایالات متحده آمریکا سختگیرانه‌تر به نظر می‌آیند چراکه تأثیرات فرامنطقه‌ای دارند؛ یعنی در سراسر جهان اجرایی هستند. در مقابل، تحریم‌های وضع شده از سوی اتحادیه اروپا تنها در این قاره اجرایی هستند.
- چنانچه ایران به توافق خود عمل ننماید، یک «راهکار مقابله سریع» به صورت خودکار مقرر خواهد شد که توسط آن، تحریم‌ها دوباره و به سرعت اعمال خواهند شد.

• از جمله راهکارهایی که در برجام برای قطعنامه حل اختلاف (en) در نظر گرفته شده است، می‌توان به این روند اشاره نمود: چنانچه یکی از اعضای تعهد برجام داشته باشد که عضو دیگر متعهد این توافقنامه به وظایف خود عمل نمی‌کند، در آن صورت عضو شاکی می‌تواند شکایت خود را به کمیسیون برجام ارائه نماید. کمیسیون برجام عبارت است از گروهی که به منظور نظارت بر درست اجرا شدن آن ایجاد شده است. اگر عضو شاکی، کشوری غیر از ایران باشد و به شکایتش تا ۳۵۵ روز پس از ارائه، رسیدگی نشده و رضایتش جلب نگردد، در آن صورت آن کشور مجاز است از این مسئله حل نشده به عنوان بهانه‌ای برای امتناع از ادامه تعهد به توافقنامه با دیگر اعضای برجام بهره ببرد. البته عضو شاکی می‌بایست با در جریان قرار دادن شورای امنیت سازمان ملل متحد، اعلام دارد که معتقد است که مشکلی که به سبب آن شکایت به وجود آمده، سبب ناکارآمدی توافقنامه شده است. سپس شورای امنیت ۳۰۰ روز فرصت خواهد داشت راه حلی بیابد تا روند برداشت تحریم‌ها ادامه یابد. در غیر این صورت، تمامی تحریم‌های مربوط به انرژی هسته‌ای شورای امنیت سازمان ملل متحد که پیش از انعقاد برجام تصویب شده بودند به صورت خودکار دوباره برقرار خواهند شد. تأثیر چنین قانونی آن خواهد بود که اعضای دایم شورای امنیت سازمان ملل متحد (ایالات متحده آمریکا، انگلیس، چین، روسیه و فرانسه) مجاز خواهند بود هرگونه لغو تحریم که در آن زمان در جریان باشد را وتو کنند، اما هیچ عضوی اجازه نخواهد داشت برقراری خودکار تحریم‌ها را وتو کرده و مانع آن شود. نتیجه آن می‌شود که راه فرار ایران از برقراری دوباره و خودکار تحریم‌ها در حالی که به تعهدات خود نسبت به برجام عمل نمی‌کند، به طور کلی بسته شود.

• دوباره اعمال شدن تحریم‌ها به صورت خودکار «نسبت به قراردادهای منعقد فی‌مابین یکی از اعضا با ایران و یا شرکت‌ها و اشخاص ایرانی، پیش از تاریخ اجرایی شدن برجام، عطف به ما سبق نمی‌گردد؛ بدین شرط که اجرای چنین قراردادهای یا به انجام رساندن چنین فعالیت‌هایی، با برجام و همچنین قطعنامه‌های پیشین و فعلی تصویب‌شده توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد مطابقت داشته باشد.»

واکنش‌ها:

برای اثبات‌پذیری کامل این بخش به منابع بیشتری نیاز است یا منابع ارائه‌شده به‌درستی ارجاع داده نشده‌اند. لطفاً با توجه به شیوه‌ویکی‌پدیا برای ارجاع به منابع با ارایه منابع معتبر این بخش از مقاله را بهبود بخشید. مطالب بی‌منبع در آینده مردود و حذف خواهند شد.

بسیاری از مردم با حضور خیابانی در شهرهای تهران، کرج، بروجرد، بوشهر، سنندج، مشهد، شهرکرد، زنجان، کرمان، اردبیل، سمنان، کرمانشاه، شیراز، یاسوج، بندرعباس، گناوه، بیرجند، یزد، اصفهان، زاهدان، اراک، قزوین، همدان، بجنورد و قم از توافق هسته‌ای ابراز شادمانی کردند و در تهران شعارهایی مانند «سفیر صلح ایران، تشکر تشکر - روحانی زنده باد، هاشمی پاینده باد - روحانی متشکریم - نیروی انتظامی تشکر، تشکر» و «توافق بعدی ما، حقوق شهروندی ما - پیام ما روشنه، حصر باید بشکنه و یا حسین، میرحسین» در بین مردم داده شد.

- سازمان ملل متحد: بان کی مون، دبیرکل سازمان ملل متحد با ابراز خرسندی از توافق امروز گفت: «سازمان ملل متحد آماده است تا به طور کامل در روند اجرای این توافق تاریخی و مهم همکاری داشته باشد.»

- اتحادیه اروپا: فدریکا موگرینی، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا، که نقشی کلیدی در مذاکرات داشت گفت: «تصمیم‌های تاریخی هرگز آسان نیستند. اما به رغم تمام فراز و نشیب‌ها و تأخیرها، امید باعث شد که بر دشواری‌ها فائق شویم.»

- ایران

- حسن روحانی، رئیس‌جمهور ایران با اشاره به نتایج مذاکرات هسته‌ای، از «حمایت‌ها و هدایت‌های» رهبر ایران نسبت به دولت و تیم مذاکرات هسته‌ای تشکر و ابراز امیدواری کرد این مسئله «حرکتی جدید در مسیر پیشرفت کشور را به وجود بیاورد.» حسن روحانی در نطقی تلویزیونی پس از اعلام توافق از آغاز یک «صفحه جدید» سخن گفت: «مبنای این صفحه جدید این است که حل معضلات در جهان راه‌های ساده‌تری هم دارد.» او گفت: «اجرای این توافق آغاز یک امتحان است. اگر این توافق به درستی اجرا شود، می‌توان خشت‌های دیوار بی‌اعتمادی را یک به یک برداشت.» روحانی همچنین بار دیگر به فشار تحریم‌ها اذعان کرد: «تحریم‌کنندگان شرایط سختی را در جامعه به وجود آوردند، هرچند تحریم هرگز موفق نبود.»

- وزیر امور خارجه محمد جواد ظریف این را یک «رویداد تاریخی» عنوان کرد و گفت: «امروز پایان امید بر سر این مسئله باشد، اما اکنون ما فصل جدیدی از امید را آغاز کرده‌ایم. اجازه دهید آن را بسازیم.»

- سیدعلی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی، در دیدار با اعضای هیئت دولت از «زحمات و مجاهدات صادقانه و مجدانه تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای» قدردانی کرد. وی در خطبه‌های عید فطر بر اصول اساسی نظام اسلامی و موضع پیشین در برابر ایالات متحده و حمایت ایران از سوریه و حزب‌الله تأکید کرد. وی همچنین به صراحت با مفاد این توافق مخالفت کرده است.

- **علی لاریجانی، رئیس مجلس شورای اسلامی** گفت: «امروز مذاکرات هسته‌ای توفیقی برای **ملت ایران** داشته و بعد از سال‌ها به نتیجه رسیده است و در این زمینه باید از وزیر خارجه و تیم دولت تشکر کنیم چرا که وقت کافی گذاشته و مسائل را مورد بررسی قرار دادند.»
- **اکبر هاشمی رفسنجانی، رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام** ایران در واکنش به توافق هسته‌ای گفت: «این پیروزی مرا به یاد **فتح خرمشهر** و همچنین پیروزی پذیرش قطعنامه انداخت که دنیا در آن مقطع علی‌رغم همه دشمنی‌ها و حمایت‌های که از صدام می‌کردند، در بین‌المللی‌ترین سازمان جهان بر حق ایران صحنه گذاشتند و تأکید کردند.»
- **محمدعلی جعفری، فرمانده سپاه پاسداران، برجام را فتنه‌ای همدریف جنگ ایران و عراق، پیروزی محمد خاتمی در سال ۷۶ و خیزش اعتراضی سال ۸۸ دانست.**
- **علیرضا زاکانی، رئیس کمیسیون ویژه بررسی برجام در مجلس شورای اسلامی:** توافقنامه ژنو نه غسل مصفا و فتح‌الفتوح است، نه جام زهر و ترکمنچای هسته‌ای بلکه ورود به میدان مینی است که هنرمندی عبور پرافتخار از آن را می‌طلبد و راه را برای پیروزی‌های دیگر هموار می‌سازد.
- **احمد توکلی، نماینده مردم تهران در مجلس شورای اسلامی** به خبرگزاری ایرانا گفت: «جمع‌بندی مذاکرات می‌تواند ۳۰ درصد در طولانی مدت در کاهش هزینه‌ها و اردات تأثیر بگذارد و از این جهت مثبت است.»
- **علی طیب‌نیا، وزیر امور اقتصادی و دارایی ایران** در واکنش به توافق هسته‌ای به **خبرگزاری مهر** گفت: «بعد از توافق، چند ماه زمان نیاز داریم تا پس از طی مراحل اجرایی از سوی ایران و غرب، آثار برداشته شدن تحریم‌ها به طور کامل خود را نشان دهد، این در حالی است که مردم خسته از فشارهای چند سال اخیر، انتظار دارند به سرعت مشکلات اقتصادی کشور مرتفع شود.»
- **غلامعلی جعفرزاده ایمن‌آبادی، نماینده مردم رشت در مجلس شورای اسلامی** با اشاره به توافق هسته‌ای میان ایران و ۵+۱ خطاب به «تندروها و دلوپسان» گفت: «از نتایج این مذاکرات درس عبرت بگیرید و از ظریف و تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای عذرخواهی کنید.»
- **سعید جلیلی، مذاکره‌کننده اسبق هسته‌ای ایران، در نشست کمیسیون بررسی برجام که در مجلس شورای اسلامی برگزار شد، مدعی شد که در تنظیم سند این توافق هسته‌ای و اسناد ضمیمه آن، از ۱۰۰ حق مسلم ایران صرف نظر شده است و این توافق و قطعنامه شورای امنیت پیرو آن، ناقض خطوط قرمز ترسیم‌شده در ایران است.**

- عباسعلی منصوری آرانی، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس به خبرگزاری مهر گفت: «فعالاً باید متن اصلی و ضmann آن را ببینیم تا بتوانیم قضاوت کنیم که توافق چگونه انجام شده است.»

ایالات متحده آمریکا

- باراک اوباما بلافاصله پس از اعلام توافق در وین، در نطقی تلویزیونی نتایج را ستود. او گفت: «امروز با مذاکره منطقی و قدرتمندانه جلوی گسترش سلاح هسته‌ای را در خاورمیانه گرفتیم. این توافق تمام راه‌های رسیدن احتمالی ایران به سلاح اتمی را بسته است.» او باز هم تأکید کرد که «بدون این توافق خاورمیانه با خطر یک جنگ جدید روبرو می‌شد.»

- جان کری، وزیر خارجه آمریکا که گفته شد اکنون رکورد زمانی تلاش برای گشودن یک گره سیاست خارجی را با استقرار طولانی در وین ثبت کرده است، از دولت و وزیر خارجه ایران تشکر کرده است. او گفت: «می‌خواهم احترام عمیق خود را نسبت به رویکرد جدی و سازنده نمایندگان ایران در مذاکرات ابراز کنم.» آقای کری همتای ایرانی خود را مذاکره کننده‌ای «سرسخت، حرفه‌ای و وطن‌پرست» توصیف کرد و گفت که حتی وقتی کار مذاکرات سخت می‌شد، جلسات را با لبخند به پایان می‌برده است. مقامات آمریکایی گفتند در نشست نهایی مذاکره کنندگان در وین، کری سخنرانی پر احساسی را بیان کرد. کری که سابقه حضور در جنگ ویتنام را داشت، در این جلسه گفت: «زمانی که ۲۲ ساله بودم، به جنگ رفتم.» وی با گفتن این جمله، اندکی بغض کرد ولی بعد کنترل خود را به دست آورد و اینگونه ادامه داد: «من به جنگ رفتم و این مسئله برایم مشخص شد که دیگر هیچگاه وارد هیچ جنگی نخواهم شد.»

- وندی شرمین از مذاکره کنندگان ارشد آمریکایی گفت این اظهارات کری همه حاضرین را تحت تأثیر قرار داد. شرمین افزود: «دلیل همه اینها نیز این است که تلاش شود این مسائل از طریق دیپلماسی و ابزارهای صلح آمیز حل و فصل شود. این صحنه به اندازه‌ای تأثیرگذار بود که همه افراد حاضر در آن اتاق کوچک، از جمله هیئت ایرانی، وی را تشویق کردند و اشک در چشمان همه حلقه زد.»

- نانسی پلوسی، رهبر اقلیت دموکرات در مجلس سنای آمریکا توافق اتمی با ایران را یک توافق تاریخی و «محصول سال‌های رهبری سخت، شجاعانه و با دید باز» توصیف کرد.
- جب بوش، فرماندار سابق فلوریدا و برادر رئیس‌جمهور سابق آمریکا که در نظرسنجی‌ها از بقیه نامزدهای جمهوریخواه پیش است این توافق را «خطرناک، بسیار ناقص و کوتاه‌بینانه» توصیف کرده است.

- **مارکو روبیو**، دیگر نامزد جمهوری خواه از نمایندگان کنگره خواست توافق ایران را رد کنند. **رئیس جمهور آمریکا** هشدار داده در صورت رد شدن توافق در کنگره این تصمیم را وتو خواهد کرد. برای بی اثر شدن حق وتوی رئیس جمهور، رای دو سوم نمایندگان هر دو مجلس **سنا** و نمایندگان لازم است.
- **جان بینر**، رئیس جمهوری خواه **مجلس نمایندگان آمریکا**، توافق هسته‌ای با ایران را «خطرناک» توصیف کرد.
- **میچ مک‌کانل**، رهبر اکثریت جمهوری خواه **سنای آمریکا** گفت که سنا توافق با ایران را به دقت مورد بررسی قرار خواهد داد تا ببیند آیا برای آمریکا و متحدانش امنیت بیشتری تأمین می‌کند یا نه. سناتور مک‌کانل اذعان کرده که حتی اگر کنگره توافق هسته‌ای ایران را رد کند، خنثی کردن وتوی باراک اوباما کار سختی خواهد بود.
- **آلمان: آنگلا مرکل**، **صدر اعظم آلمان** از توافق هسته‌ای با ایران به عنوان یک «موفقیت مهم» استقبال کرد و از تمام طرفها خواست تا هر چه سریع تر این توافق را اجرا کنند.
- **بریتانیا: دیوید کامرون**، **نخست وزیر بریتانیا** توافق با ایران را تاریخی دانست و گفت: «این توافق ایران را از دستیابی به سلاح اتمی دور نگاه می‌دارد و کمک می‌کند دنیا محل امن تری باشد.»
- **فرانسه: فرانسوا اولاند**، **رئیس جمهوری فرانسه**، ضمن ابراز خرسندی از توافق ایران و شش قدرت جهانی به **خبرگزاری فرانسه** گفت که «جهان با این توافق پیشروی خواهد کرد.» وزیر امور خارجه فرانسه گفت که انتظار می‌رود **قطعنامه شورای امنیت** در تأیید توافق به دست آمده در وین «ظرف چند روز» صادر شود.
- **چین: وانگ یی**، وزیر امور خارجه **چین** به رویترز گفت: «توافق هسته‌ای ایران نشان می‌دهد که دنیا می‌تواند با استفاده از مذاکره مشکلات مختلف را حل کند.»
- **روسیه: سرگئی لاوروف**، وزیر خارجه **روسیه** ابراز امیدواری کرد که توافق اتمی با ایران باعث شود تا آمریکا طرح گسترش **سپر دفاع موشکی** در اروپا را دنبال نکند. سرگئی لاوروف گفت که **کهباراک اوباما** در سال ۲۰۰۹ گفته بود که اگر برنامه هسته‌ای ایران با موفقیت حل و فصل شود، برنامه استقرار سپر موشکی در اروپا لغو خواهد شد و افزود که «ما این موضوع را به همکاران آمریکایی خود یادآور شدیم.» عدم حضور وزیر امور خارجه روسیه در روز ۱۴۴ ژوئیه در مقابل پرچم کشورش توسط برخی این گونه عنوان شد که به دلیل یک موضوع فوری با اجازه تیم مذاکره کننده وین را ترک کرده است اما با توجه به مسائل **اروپای شرقی** با **اروپای غربی** و مرکزی این موضوع در لحظات آغازین مراسم آن روز به نظر مشکوک به نوعی اعتراض بود و شبکه خبری بی‌بی‌سی در پخش زنده نیز به این موضوع اشاره کرد.

- **عربستان سعودی:** با در نظر گرفتن همسایگی ایران، عربستان سعودی امیدوار است که روابط بهتری بر اساس حسن همجواری با ایران و عدم دخالت در امور داخلی برقرار کند.
 - **مصر:** وزارت امور خارجه مصر اعلام کرد: «توافق ایران و کشورهای غربی می‌تواند از مسابقه تسلیحاتی در خاورمیانه جلوگیری کند.»
 - **عمان:** اولین کشور حاشیه خلیج فارس بود که از توافق هسته‌ای ایران و کشورهای پنج بعلاوه یک استقبال کرد. بدر بوسعیدی، دبیرکل وزارت امور خارجه عمان در توییت خود توافق برد برد را تبریک گفت.
 - **افغانستان:** محمد اشرف غنی، رئیس جمهوری اسلامی افغانستان هم از توافق هسته‌ای میان جمهوری اسلامی ایران و کشورهای ۱+۵ استقبال کرد.
 - **سوریه:** بشار اسد، رئیس جمهوری سوریه در پیام‌های جداگانه‌ای برای آیت‌الله علی خامنه‌ای و حسن روحانی دستیابی به توافق هسته‌ای با گروه ۱+۵ را به آنان تبریک گفته و را «دستاوردی تاریخی» و «پیروزی عظیم» توصیف کرده است. او گفته است که این توافق و پایان تحریم‌ها، نقطه عطفی در تاریخ ایران است. وزارت خارجه سوریه هم در بیانیه‌ای، توافق هسته‌ای را دستاوردی مهم برای ایران دانسته است.
 - **اسرائیل:** بنیامین نتانیاھو، صریح‌ترین منتقد توافق جاری گفت: «ایران بعد از ده سال (با پایان دوره محدودیت‌ها) قادر خواهد بود بمب‌های اتمی متعدد تولید کند.» صبح سه شنبه در حالیکه هنوز متن توافق هسته‌ای ایران و ۱+۵ منتشر نشده بود، بنیامین نتانیاھو در واکنش به این توافق گفت: «برای ایران راهی مطمئن به سوی اسلحه هسته‌ای گشوده شده و بسیاری از موانع ایجاد شده در این مسیر برداشته خواهد شد. ایران میلیاردها دلار پولش را دریافت خواهد کرد تا سیاست ترور و تهاجم خود در منطقه و جهان را دنبال کند.»
 - **کانادا:** راب نیکولسون (en)، وزیر خارجه کانادا اظهار نظر کرد: «ایران به دلیل جاه‌طلبی‌های هسته‌ای رژیم، ادامه حمایتش از تروریسم، درخواست‌های مکررش برای نابودی اسرائیل و بی‌توجهی به حقوق ابتدایی بشر، همچنان یک تهدید جدی برای صلح و امنیت بین‌المللی است.»
 - به دنبال به ثمر رسیدن مذاکرات و لغو تحریمات علیه ایران محبوبیت محمد جواد ظریف تا حد بی‌سابقه‌ای بخصوص بین اصلاح طلبان افزایش یافت.
- بسیاری او را مصدق و یا امیر کبیر عصر حاضر ایران نامیدند، برخی کارشناسان سیاسی معتقد بودند این محبوبیت برای اولین بار در تاریخ ایران از رئیس جمهور کشور نیز بیشتر است. این محبوبیت بسیار باعث خشم عده‌ای از اصولگرایان شد. بطوریکه روح‌الله حسینیان نماینده مجلس گفت تیم مذاکره کننده باید سیمان گرفته شوند! دو روز بعد ظریف در برنامه نگاه یک شرکت یافت و در پاسخ به سؤالی دربارهٔ

انتقادات گفت: انتقادات سازنده‌ای وجود داشت اما متأسفانه عده‌ای هم شیپور دشمن شده بودند و دنبال ایرادات می‌گشتند. بهر حال اکثر کارشناسان سیاسی ایران و جهان معتقدند که تیم هسته‌ای ایران و در راس آن **ظریف** کار بزرگی را در عرصه دیپلماسی کردند و مذاکراتی که ۲۲ سال به طول انجامید را به پایان رساندند.

گام‌های بعدی:

انضمام به قوانین بین‌المللی با تصویب قطعنامه شورای امنیت

نوشتار اصلی: قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت

طبق برجام، این توافق رسماً مورد حمایت شورای امنیت سازمان ملل قرار گرفت و آن را با گنجاندن در **حقوق بین‌الملل** قانوناً الزام آور ساخت.

سامانتا پاور سفیر آمریکا در سازمان ملل متحد، بلافاصله پس از این رأی‌گیری به شورای امنیت گفت که کاستن از تحریم‌ها تنها زمانی شروع خواهد شد که ایران الزامات خود را به طرز تأیید شده‌ای به جا آورده باشد، و نیز ایران را به «رها کردن فوری همه آمریکاییان به ناحق بازداشت شده» فراخواند و مشخصاً از **امیر میرزایی حکمتی، سعید عابدینی، و جیسون رضاییان**، که در ایران زندانیند و **رابرت لوینسون**، که در ایران مفقود شده نام برد.

تأیید اتحادیه اروپا:

همان روز که قطعنامه توسط شورای امنیت تصویب شد، اتحادیه اروپا از طریق رأی‌گیری در جلسه شورای امور خارجی (گروه وزرای امور خارجه اتحادیه اروپا) در **بروکسل** برجام را تأیید کرد. تأیید برجام به معنی برداشته شدن برخی از تحریم‌های اتحادیه اروپا بود که از میان آنها می‌توان به لغو ممنوعیت خرید **نفت ایران** اشاره کرد. اتحادیه به تحریم‌های **حقوق بشری** و موانع تجاری برای برنامه‌های **موشک‌های بالستیک** ادامه می‌دهد. ناظران مصوبه اتحادیه اروپا را به عنوان پیامی به کنگره آمریکا تلقی کردند.

برجام در کنگره ایالات متحده آمریکا:

جان کری و ارنست مونیز وزیرای خارجه و انرژی در حال دفاع از برجام در جلسه استماع کمیته روابط خارجی سنا، ۲۳ ژوئیه ۲۰۱۵، طبق قوانین آمریکا، برجام نوعی از توافق اجرایی است. برخلاف معاهده‌ها، که برای تأیید نیاز به رأی دو سوم **سنا** دارند، توافق‌های اجرایی معمولاً نیاز به هیچ گونه تأیید کنگره ندارند. در سال ۲۰۰۳۳ دیوان عالی آمریکا در پرونده انجمن بیمه آمریکا در برابر گرمندی حکم کرد که «رئیس جمهور اقتدار انجام توافق‌های اجرایی با دیگر کشورها را بدون نیاز به تصویب سنا یا تأیید کنگره داراست، این قدرت از سال‌های اول جمهوری به کار گرفته شده است.» به هر روی بر اساس مفاد لایحه بازبینی توافق هسته‌ای ایران ۲۰۱۵، که در ۲۲ مه ۲۰۱۵ با امضاء تبدیل به قانون شد، این

توافق یک دوره شصت روزه بازبینی در کنگره آمریکا را طی کرد. طبق آن لایحه، به محض ارسال همه مدارک به کاخ کنگره آمریکا، کنگره شصت روز وقت داشت که یک قطعنامه تأیید تصویب کند، یک قطعنامه عدم تأیید تصویب کند یا هیچ کاری نکند. (لایحه برای رئیس جمهور زمان اضافی پس از شصت روز در نظر گرفته تا قطعنامه را وتو کند و برای کنگره وقت در نظر گرفته تا رای بگیرد و وتو را بپذیرد یا وتو را بشکند). رئیس جمهور اوباما گفته بود که هر قطعنامه عدم تأیید، که نیاز به رای مخالف حداقل ۶۰ سناتور دارد، را وتو خواهد کرد. بدین ترتیب جمهوریخواهان تنها در صورتی که دو سوم هر دو مجلس کنگره را می‌توانستند با خود همراه کنند، می‌توانستند وتوی هر قطعنامه عدم تأیید را بشکنند. این بدین معنا بود که ۳۴۴ رای در سنا می‌توانست وتو را حفظ کرده و برجام را به مرحله عمل در بیاورد. همه ۵۴ سناتور جمهوریخواه و ۴ سناتور دمکرات مخالفت، و ۴۲۲ سناتور دمکرات موافقت خود را با این طرح اعلام کردند. در ۲ سپتامبر ۲۰۱۵، با اعلام حمایت سناتور باربارا میکولسکی از این توافق، اوباما رای کافی برای پیشگیری سنا از شکستن وتوی خود را به دست آورد و بدین ترتیب سنا نمی‌توانست جلوی پیشبرد این طرح را بگیرد. با اعلام نظر سه سناتور دیگر در ۸ سپتامبر، تضمین شد که سنا نخواهد توانست به این طرح رای مخالف بدهد. در ۱۰ سپتامبر، سنا با ۵۸ رای موافق و ۴۲۲ رای مخالف، از پیشبرد طرح عدم موافقت با توافق با ایران، بازماند و این طرح به رای گذاشته نشد. با این وجود، یک روز بعد مجلس نمایندگان آمریکا قطعنامه تأیید توافق با ایران را با ۲۶۹ رای مخالف در مقابل ۱۶۲ رای موافق رد کرد که با توجه به به رای گذاشته نشدن طرح در سنا، تأثیری در اجرای آن نداشت.

در روز پنجشنبه ۲۶ شهریور ۱۳۹۴ در آخرین تلاش جمهوری خواهان مجلس سنای ایالات متحده در کسب آرا برای یک متمم به منظور رد کردن برجام شکست خوردند. این متمم ایران را پیش از برداشته شدن تحریم‌های ایالات متحده مستلزم به رسمیت شناختن کشور اسرائیل و آزاد کردن اتباع آمریکایی می‌کرد. این متمم نیاز به ۶۰ رای داشت اما با آرا ۵۳ به ۴۵ شکست خورد. میچ مکائل پیش از رای‌گیری به نزدیک‌بینی کاخ سفید در برابر میلیاردها دلاری که به خزانه ایران برای استفاده در تروریسم روانه خواهد شد اعتراض کرد، اما دموکرات‌ها به بیان هری رید، رهبر دموکرات سنا، این تلاش را یک «رای‌گیری نمایش بدبینی» عنوان کردند. هرچند آخرین مهلت برای رای‌گیری درباره این توافق پنجشنبه بود، اما کنگره هنوز می‌توانست تاکتیک‌های دیگری را برای مخالفت به کار ببندد.

همزمان خبرگزاری‌های ایران نیز از سومین و آخرین دور از رای‌گیری نمایندگان سنا برای رد برجام خبر دادند. به گزارش خبرگزاری‌های ایران پیش از رای‌گیری نهایی طرح رد برجام، در مورد متمم پیشنهادی برای منوط شدن رفع تحریم‌های ایران به آزادی اتباع آمریکایی زندانی در ایران و همچنین به رسمیت شناختن اسرائیل از سوی ایران، رای‌گیری شد. این متمم را میچ مکائل، رهبر اکثریت جمهوریخواه سنا ارائه کرده بود. طرح متمم مذکور با ۵۳ رای موافق و ۴۵ رای مخالف، رای نیلورد. پس از آن، طرح رد برجام نیز با ۵۶ رای موافق، ۴۲ رای مخالف، در مجلس سنای آمریکا رد شد و باراک اوباما، بدون استفاده از حق وتوی خود، اجازه اجرایی کردن برنامه جامع اقدام مشترک را دریافت نمود.

روز پنجشنبه یکم اکتبر ۲۰۱۵ در مجلس نمایندگان ایالات متحده طرحی به رای گذاشته شد که پیش از پرداخت غرامت ۴۰ میلیارد دلاری ایران که دادگاه‌های آمریکا برای «قربانیان حملات تروریستی مورد حمایت ایران» تعیین کرده‌اند، رئیس جمهور حق لغو تحریم‌ها را ندارد. سال ۲۰۱۴ دادگاه نیویورک حکم برداشت غرامت ۱ میلیارد و ۷۵۰ میلیون دلاری از اموال بلوکه شده ایران را داد تا بین خانواده کشته‌شدگان حملات تروریستی همچون بمب‌گذاری سال ۱۹۸۳ در پایگاه تفنگداران دریایی آمریکا در بیروت تقسیم شود. این طرح غرامت ۴۰ میلیاردی با ۲۵۱ رای موافق و ۱۷۳ رای مخالف در مجلس نمایندگان با اکثریت جمهوری خواه تصویب شد اما احتمال تصویب آن در سنا کم بود و همچنین اوپاما نیز می‌توانست آن را وتو کند.

برجام در مجلس ایران:

یکی از مسائل مناقشه برانگیز درباره برجام تصویب آن در مجلس ایران بود. مجلس که در چند هفته از تابستان ۱۳۹۴ تعطیل بود و مسئول تصویب یا رد برجام در ایران شناخته می‌شد که البته حسن روحانی، عباس عراقچی و محمدباقر نوبخت اظهار داشتند که نیازی به تصویب برجام مجلس نیست. اما چند روز بعد در ۱۲ شهریور ۱۳۹۴ سید علی خامنه‌ای، رهبر ایران تأکید کرد که مصلحت نیست مجلس از موضوع برجام کنار گذاشته شود. بر همین اساس مجلس ایران، کمیسیون ویژه‌ای برای بررسی برجام تشکیل داد. این کمیسیون ۱۵ عضو داشت و ریاست آن بر عهده علیرضا زاکانی بود و اکثریت اعضای آن را نمایندگان مخالف برجام تشکیل می‌دادند. در طول جلسات این کمیسیون، صاحب نظران سیاسی، اقتصادی، حقوقی و هسته‌ای به جلسه دعوت شده و به اظهار نظر پرداختند. محمدجواد ظریف، رئیس تیم مذاکره کننده هسته‌ای، سعید جلیلی، رئیس سابق تیم مذاکره کننده هسته‌ای، علی شمخانی، دبیر شورای عالی امنیت ملی، عباس عراقچی، فریدون عباسی، مجید تخت‌روانچی از اعضای تیم مذاکره کننده هسته‌ای، سید محمود علوی، وزیر اطلاعات، علی باقری، علی اکبر صالحی، رئیس سازمان انرژی اتمی، ولی‌الله سیف، رئیس بانک مرکزی و ... بخشی از افرادی بودند که در جلسات این کمیسیون حضور می‌یافتند. همچنین یوکیا آمانو دبیر کلاژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز با حضور در کمیسیون برجام به ارائه نظرات خود پرداخت. نهایتاً پس از یک ماه در ۱۲ شهریور ۱۳۹۴، گزارش کمیسیون برجام در صحن علنی مجلس قرائت گردید. گزارشی که اکثر نمایندگان معتقد بودند به صورت یکجانبه و توسط تیم سعید جلیلی نگاشته شده است. حتی پنج تن از اعضای کمیسیون برجام با مفاد این گزارش مخالفت کرده و آن را مردود دانستند و در این رابطه بیانیه‌ای صادر کردند. این بیانیه به امضای علاءالدین بروجردی، نماینده مردم بروجرد و رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس، غلامرضا تاجگردون، نماینده مردم گچساران، مسعود پزشکیان، نماینده مردم تبریز، عباسعلی منصوری آرانی، نماینده مردم کاشان و منصور حقیقت‌پور نماینده مردم اردبیل رسیده بود.

ابهاماتی که در رابطه با گزارش کمیسیون برجام وجود داشت، منجر به طولانی شدن بازه بررسی برجام در مجلس گردید و حتی برخی از مراجع تقلید از جمله ناصر مکارم شیرازی، از این تعلل انتقاد کرده و آن را مایه ضمان دانستند، تمام موارد مذکور موجب گردید تا کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس

به ریاست [علاء الدین بروجردی](#) وارد عمل شده و طرح «اقدام متناسب و متقابل دولت در اجرای برجام» را به مجلس ارائه نمود.

تصویب برجام و تهدید صالحی و ظریف به مرگ

در ۱۹ مهر ۱۳۹۴، رأی‌گیری در رابطه با طرح «اقدام متناسب و متقابل دولت در اجرای برجام» انجام شده و کلیات طرح مذکور با ۱۳۹ رأی موافق، ۱۰۰ رأی مخالف و ۱۲ رأی ممتنع به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. طی این جلسه تصویب این طرح [محمد جواد ظریف](#) و [علی‌اکبر صالحی](#) از سوی مخالفان طرح تهدید به مرگ شدند. **صالحی در صحن مجلس گفت: الان یک برادر عزیز می‌آمده اینجا و با قسم جلاله می‌گوید که شما را می‌کشیم و در رآکتور اراک رویتان سیمان می‌ریزیم.**

نمایندگان منتقد برجام در مجلس بلند شده و صالحی را دروغگو خطاب کردند اما [مجید انصاری](#) معاون پارلمانی رئیس‌جمهور نیز تهدید شدن ظریف و صالحی به مرگ توسط برخی نمایندگان مجلس را تأیید کرد. به گفته [کمال‌الدین پیرموزن](#) (از نمایندگان اصولگرای مجلس) به ایسنا، [روح‌الله حسینیان](#) منتقد اصلی برجام این تهدید را انجام داده است. [ابوذر ندیمی](#)، نماینده لاهیجان در مجلس این تهدید را از شوخی‌های رایج در مجلس توصیف کرد. انعکاس این رویداد در شبکه‌های اجتماعی، گسترده بود و علی‌مطهری رویداد روز یکشنبه ۱۹ مهر درباره تهدید صالحی و ظریف به مرگ را ناگوار خواند یکی از تصاویری که در شبکه‌های اجتماعی انتشار یافت بریده روزنامه صبح امروز بود که از قول حسینیان نوشته است: «آخه باباجون، ما خودمان والله یک زمان قاتل بودیم».

تصویب کلیات طرح برجام با مخالفت شدید رئیس‌کمیسیون ویژه برجام و اعضاء [جبهه پایداری](#) گردید و قرار شد جزئیات این طرح دو روز بعد در مجلس مورد بررسی قرار گیرد. نهایتاً در ۲۱ مهر ۱۳۹۴، جزئیات طرح اقدام متناسب و متقابل دولت در اجرای برجام با ۱۶۱ رأی موافق، ۵۹ رأی مخالف و ۱۳ رأی ممتنع در مجلس شورای اسلامی تصویب گردید. طرح اجرای برجام روز بعد نیز در [شورای نگهبان](#) با اکثریت قاطع آراء تأیید و در ۲۳ مهر ۱۳۹۴، [علی لاریجانی](#)، رئیس مجلس، قانون «اقدام متناسب و متقابل دولت جمهوری اسلامی ایران در اجرای برجام» را برای اجرا به رئیس‌جمهور ابلاغ کرد.

روز پذیرش:

در ۱۸ اکتبر ۲۰۱۵ که با عنوان *روز پذیرش توافق هسته‌ای ایران* شناخته می‌شود، [باراک اوباما](#)، رئیس‌جمهوری آمریکا دستور آمادگی برای لغو و توقف اجرای تحریم‌های هسته‌ای ایران در «روز اجرای» این توافق را صادر کرد و اتحادیه اروپا هم برداشتن تحریم‌های هسته‌ای از این روز را به تصویب رساند. همچنین [آژانس بین‌المللی انرژی اتمی](#) در بیانیه‌ای اعلام کرد که ایران به آژانس خبر داده است که از «روز اجرای توافق» برنامه جامع اقدام مشترک، پروتکل الحاقی را به صورت موقت (تا زمان تصویب مجلس) اجرا خواهد کرد. در این بیانیه همچنین گفته شده است که ایران اجرای بند اصلاح‌شده ۳/۱۱ در توافق پادمان را از «روز اجرای توافق» پذیرفته است.

گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در موضوع PMD

در ۱۱ آذر ۱۳۹۴، [یوکیو آمانو](#)، دبیر کل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، گزارش پانزده صفحه‌ای خود را درباره مسایل گذشته و حال برنامه هسته‌ای ایران منتشر کرد. در این گزارش، [آژانس بین‌المللی انرژی اتمی](#) ارزیابی کرده بود که یک سری از فعالیت‌های مربوط به توسعه ابزار انفجار هسته‌ای پیش از پایان سال ۲۰۰۳ در ایران به عنوان یک اقدام هماهنگ‌شده صورت گرفته و برخی از این فعالیت‌ها پس از سال ۲۰۰۳ ادامه یافته است. آژانس همچنین ارزیابی کرده بود که این فعالیت‌ها فراتر از مطالعات علمی و احتمالی و به علاوه دستیابی به شایستگی‌ها و ظرفیت‌های فنی مربوطه نبوده است. آژانس همچنین اعلام کرد که هیچ نشانه معتبری از فعالیت‌های مربوط به تحقیق و توسعه یک ابزار انفجار هسته‌ای پس از سال ۲۰۰۹ در دست ندارد. آژانس همچنین هیچ سند معتبری از انحراف مواد هسته‌ای در ارتباط با ابعاد نظامی احتمالی برنامه هسته‌ای ایران ندارد. ارائه گزارش مذکور مبنی بر عدم انحراف مواد هسته‌ای ایران در موضوع PMD از سال ۲۰۰۹، عملاً راه را برای اجرایی شدن [برجام](#) و عملیاتی شدن لغو تحریم‌های اعمال شده علیه ایران، هموار کرد.

اجرای برجام:

بر اساس توافق جامع اتمی ایران و قدرت‌های جهانی، *روز اجرای توافق روزی است که آژانس تأیید کند که ایران تعهدات مقدماتی خود را از جمله در تأسیسات اراک، نطنز و فردو انجام داده است.*

در ساعات ابتدایی ۲۶ دی ۱۳۹۴، در آستانه انتشار گزارش [آژانس بین‌المللی انرژی اتمی](#) درباره انجام تعهدات هسته‌ای ایران در توافق جامع اتمی، [باراک اوباما](#)، رئیس جمهوری آمریکا، [جان کری](#)، وزیر خارجه خود را با مجوز لغو تحریم‌های ایران راهی [وین](#) کرد. چند ساعت بعد [محمد جواد ظریف](#)، وزیر امور خارجه ایران، [علی اکبر صالحی](#)، رئیس سازمان انرژی اتمی ایران و سایر اعضای [تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای ایران](#) برای صدور بیانیه مشترک آغاز اجرای برجام راهی [وین](#) و مقر سازمان ملل در این شهر شدند.

در میان فضای مذاکرات فشرده طرفین برای تدوین متن نهایی بیانیه اجرایی شدن برجام، در عصر ۲۶ دی ۱۳۹۴، خبر غیرمنتظره‌ای در صدر رسانه‌های جهان قرار گرفت و دادستان عمومی و انقلاب تهران اعلام کرد که در راستای مصوبات [شورای عالی امنیت ملی ایران](#) و مصالح کلی نظام چهار زندانی ایرانی دو تابعیتی ظرف همان روز در چارچوب مبادله زندانیان آزاد شدند. اسامی این چهار زندانی ایرانی-آمریکایی عبارت بود از [سعید عابدینی](#)، [امیر میرزایی حکمتی](#)، [جیسون رضاییان](#) و [نصرت‌الله خسروی](#). همچنین براساس این مبادله هفت ایرانی دربند زندان‌های آمریکا آزاد شدند که نام‌های آن‌ها عبارت بود از «نادر مدانلو»، «بهرام مکانیک»، «خسرو افقهی»، «آرش قهرمان»، «تورج فریدی»، «نیما گلستانه» و «علی صابونچی»، ظاهراً تبادل زندانیان مذکور در راستای افزایش سطح روابط دیپلماتیک دو کشور و قوام بخشیدن به اجرایی شدن برجام صورت گرفته بود.

چند ساعت پس از مبادله زندانیان ایران و آمریکا در [عمان](#)، و یک روز مذاکرات فشرده جهت نیل به متن مشترک بیانیه اجرای برجام، در ساعت پایانی ۲۶ دی ۱۳۹۴، [یوکیا آمانو](#)، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، در اطلاعیه‌ای اعلام کرد که ایران تمام تعهدات خود را تحت برجام اجرایی کرده و اجرای آنها مورد تأیید آژانس است.^[۱۳] کمی بعد در ساعت اولیه روز ۲۷ دی ۱۳۹۴ (۱۷ ژانویه ۲۰۱۶)، بیانیه اجرایی شدن برجام و لغو همه تحریم‌های [اتحادیه اروپا](#) و [ایالات متحده آمریکا](#) و همه قطعنامه‌های تحریمی شورای امنیت سازمان ملل علیه ایران، در مقر [آژانس بین‌المللی انرژی اتمی](#) در [وین](#)، توسط [فدریکا موگرینی](#)، نماینده عالی اتحادیه اروپا در سیاست خارجی و امور امنیتی و [محمد جواد ظریف](#)، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران قرائت شده و به موجب آن برنامه جامع اقدام مشترک اجرایی شد که به موجب آن بلافاصله کلیه تحریم‌های مرتبط با [برنامه هسته‌ای ایران](#) از هشت سال گذشته برچیده شد.

اثرات اقتصادی:

نفت و گاز:

با برچیده شدن تحریم‌های بین‌المللی بر اقتصاد ایران، چشم‌انداز گسترده‌ای از تأثیر برجام بر اقتصاد ایران و همچنین اقتصاد جهانی خصوصاً در حوزه نفت و گاز به وجود آمد. شرکت‌های خارجی زیادی نیز بعد از اجرائی شدن برجام برای بازگشت یا ورود به بازار ایران، ابراز تمایل یا اقدام نمودند.

- در ماه اکتبر ۲۰۱۶ ایران اعلام کرد تولید نفت خود را در این ماه ۲۱۰ هزار بشکه در روز نسبت به ماه قبل افزایش داده و به ۳/۹۲ میلیون بشکه در روز رسانده است. این در حالی است که در زمان تحریم و قبل از اجرائی شدن برجام، میزان تولید نفت ایران در بیشترین مقدار خود روزانه ۱ میلیون و ۱۰۰ هزار بشکه بود.
- ۲۷ نوامبر ۲۰۱۶ [شلمبرژه](#)، بزرگترین شرکت خدمات نفتی جهان که از زمان تشدید تحریم‌ها در سال ۲۰۱۰ از بازار ایران خارج شده بود، اعلام کرد که توافق اولیه‌ای برای مطالعات توسعه یک میدان نفتی با ایران امضا کرده است.

ترابری هوایی

- در ۲۷ خرداد ۱۳۹۵ ممنوعیت ورود بخشی از ناوگان [ایران ایر](#) به آسمان [اتحادیه اروپا](#) لغو شد و ایران ایر از لیست سیاه خارج شد.
- ایران ایر در ۱۲ بهمن ۱۳۹۴ خبر از امضای خرید ۲۰ فروند هواپیمای کوتاه‌برد از شرکت هواپیماسازی فرانسوی-ایتالیایی [ای.تی.آر](#) داد.
- هواپیمایی هما پس از ۴۱ سال در ۲۱ آذر ۱۳۹۵ توانست قرارداد خرید ۸۰ فروند هواپیمای مسافری را با شرکت [بوئینگ](#) نهایی کند. این قرارداد به تأیید دولت آمریکا نیز رسید.

- در ۲۳ دی ۱۳۹۵ نخستین هواپیمای ایرباس ای ۳۲۱ خریداری شده پس از رفع تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه ایران در فروگاه مهرآباد به زمین نشست. این اولین هواپیمای نوی بود که پس از ۳۸ سال به مالکیت ایران ایر درآمد. همچنین این نخستین هواپیما از مجموع ۹۹ فروندی بود که شرکت ایران ایر پس از رفع تحریم‌ها به ایرباس سفارش داد.

ترابری دریایی

- نخستین قرارداد سفارش ساخت کشتی‌های کانتینری مگاسایز ۱۴ هزار و ۵۰۰ TEU و تانکرهای حامل مشتقات نفتی و محمولات شیمیایی ۴۹ هزار تنی توسط شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت هیوندای کره جنوبی به امضا رسید. تأمین مالی این کشتی‌ها توسط بانک‌ها و شرکت‌های کره‌ای خواهد بود. نخستین کشتی در ۱۳۹۷ تحویل ایران خواهد شد.

نقض برجام

کنگره آمریکا در نوامبر ۲۰۱۶ به صورت اجماع آرا با ۴۱۹ رأی موافق و یک رأی مخالف در مجلس نمایندگان آمریکا و ۹۹ رأی موافق از ۹۹ فرد حاضر در سنای آمریکا، قانون تحریم ایران را تمدید کرد. برخی از مقامات رسمی ایران بر این باور بودند که تمدید این قانون نقض برجام است. استدلال ایشان این بود که در پیوست ۲۲ برنامه جامع اقدام مشترک به صراحت توقف، لغو و یا عدم تصویب تحریم‌های مندرج در این قانون طی حداکثر ۸ سال پس از اجرای برجام درخواست شده بوده است؛ و از این رو عملاً تمدید این قانون بمنزله نقض برجام از سوی آمریکا است. اما، مقامات آمریکا آن را بمنزله نقض برجام نمی‌دانستند. آمریکایی‌ها بر این باور بودند که تمدید این قانون، تصویب تحریم‌های جدید نیست و از این رو نقض برجام به شمار نمی‌رود. با این حال اوباما، رئیس‌جمهور وقت ایالات متحده از امضای آن سرباز زد و این قانون صرفاً پس از گذشت مدت زمان لازم، ابلاغ شد.

حسن روحانی رئیس‌جمهور ایران که پیش از این تهدید کرده بود واکنش مناسب علیه تمدید قانون تحریم ایران را خواهد داشت در دستوری به صالحی رئیس سازمان انرژی اتمی دستور پژوهش درباره ساخت پیشران‌های هسته‌ای دریایی و تهیه سوخت برای آن‌ها را داد. همزمان ظریف وزیر امور خارجه در دستوری جداگانه، مأمور پیگیری راه‌های پیش‌بینی‌شده در برجام برای رسیدگی به موارد نقض شد. پس از پیروزی دونالد ترامپ، وزارت خزانه داری آمریکا فوریه ۲۰۱۷ تحریم‌های جدیدی علیه ۱۳ فرد و ۱۲ نهاد مرتبط با ایران اعلام کرد.

واکنش‌ها

• ایران

- سیدعلی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی در سخنرانی خود برای پس‌بج گفت: «دولت کنونی آمریکا در قضیه توافق هسته‌ای تخلف‌های متعددی تا الآن انجام داده است،

تازه‌ترینش تمدید تحریم ۱۰ ساله است، اگر این تحریم بشود، قطعاً نقض برجام است و بدانند قطعاً جمهوری اسلامی در برابر آن واکنش نشان خواهد داد.»

- حسن روحانی، رئیس‌جمهور ایران در جلسه علنی مجلس گفت: «چنانچه مصوبه اجرا شود نقض فاحش برجام بوده و پاسخ قاطعانه ما را به دنبال خواهد داشت. حتی امضای آن توسط رئیس‌جمهور آمریکا را نیز خلاف تعهدات آمریکا می‌دانیم و با عکس العمل مقتضی روبه‌رو خواهد شد. ما در اجرای مطلوب برجام مصمم هستیم اما در مواجهه با هرگونه بدعهدی، تعلل، تأخیر و یا نقض در اجرای برجام قاطع عمل می‌کنیم.»
- وزیر امور خارجه، محمد جواد ظریف در بدو ورود به هند گفت: «تمدید تحریم‌ها بی‌اعتباری آمریکا را نشان می‌دهد. کاری که کنگره آمریکا کرده است در صورتی که به امضای رئیس‌جمهور آمریکا هم برسد اثر اجرایی ندارد.»
- محسن رضایی، دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام در صفحه اینستاگرام خود گفت: «پاسخ محکم ایران به تمدید تحریم‌ها اگر آمریکا تحریم‌های جدید را علیه ایران اعمال کند، ما به آمریکا پاسخ شوکه‌کننده‌ای خواهیم داد. تحریم‌های جدید فقط علیه ایران نخواهد بود؛ بلکه دهن کجی به اروپا، چین و روسیه هم خواهد بود.»

متن کامل توافق‌نامه برجام از وبگاه رسمی سرویس اقدام خارجی (en) اتحادیه اروپا (EEAS) (انگلیمن کامل توافق هسته‌ای در ۱۵۹ صفحه، (انگلیسی)، غیررسمی، مهرنیوز

همه نوشته‌ها تحت مجوز [Creative Commons Attribution/Share-Alike](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/) در دسترس است؛ برای جزئیات بیشتر [شرایط استفاده](#) را بخوانید. ویکی‌پدیا® علامتی تجاری متعلق به سازمان غیرانتفاعی بنیاد ویکی‌مدیا است.

برنامه جامع اقدام مشترک متن کامل توافق‌نامه برجام از وبگاه رسمی سرویس اقدام خارجی (en)

متن کامل برنامه جامع اقدام مشترک (برجام)

تاریخ انتشار: سه شنبه ۲۳ تیر ۱۳۹۴ ساعت ۱۴:۱۹

با توجه به اینکه متن اصلی به طور مستمر در دست مذاکره و تحول بوده است، این ترجمه فارسی ممکن است در برخی موارد از دقت کافی برخوردار نباشد. متن انگلیسی مبنای عمل خواهد بود.

برنامه	جامع	اقدام	مشترک
مقدمه	و	مفاد	عمومی

أ. جمهوری اسلامی ایران و گروه ۵+۱ (چین، فرانسه، آلمان، فدراسیون روسیه، انگلیس و ایالات متحده، و نماینده عالی اتحادیه اروپایی در امور خارجی و سیاست امنیتی)، در مورد این برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) تصمیم‌گیری نمودند. این برجام بازتاب یک فرآیند گام به گام بوده و مشتمل بر تکالیف

مقابل به نحو مندرج در این سند و پیوست‌های آن می‌باشد که قرار است توسط شورای امنیت مورد تایید قرار گیرد.

ب. اجرای کامل این برجام موجب حصول اطمینان از ماهیت صرفاً صلح‌آمیز برنامه هسته‌ای ایران خواهد شد.

ج. ایران مجدداً تأیید می‌نماید که هیچ‌گاه و تحت هیچ شرایطی در پی سلاح‌های هسته‌ای، تولید و یا به دست آوردن آنها نخواهد بود.

د. اجرای موفقیت‌آمیز این برجام ایران را قادر خواهد ساخت تا به طور کامل حق خود بر انرژی هسته‌ای جهت مقاصد صلح‌آمیز را طبق مواد ذیربط معاهده عدم اشاعه هسته‌ای و همسو با تعهداتش در آن سند استیفاء نماید و در نتیجه با برنامه هسته‌ای ایران همچون برنامه هر دولت دیگر غیر دارنده سلاح‌های هسته‌ای عضو معاهده عدم اشاعه رفتار خواهد شد.

ه. این برجام موجب لغو جامع کلیه تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد و همچنین تحریم‌های چندجانبه و ملی مرتبط با برنامه هسته‌ای ایران و نیز شامل گام‌هایی برای ایجاد دسترسی در حوزه‌های تجارت، فناوری، مالی، و انرژی خواهد شد. گروه ۱+۵ و ایران مجدداً بر تعهد خود نسبت به اهداف و اصول ملل متحد به نحو مندرج در منشور سازمان ملل متحد تأکید می‌نمایند. گروه ۱+۵ و ایران اذعان می‌نمایند که معاهده عدم اشاعه هسته‌ای کماکان مبنای اساسی رژیم عدم اشاعه هسته‌ای و رکن بنیادین پیگیری خلع سلاح هسته‌ای و استفاده‌های صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای می‌باشد. گروه ۱+۵ و ایران بر عهده می‌گیرند که این برجام را با حسن نیت و در فضایی سازنده، بر مبنای احترام متقابل اجرا نمایند، و از هرگونه اقدام مغایر با نص، روح و هدف این برجام خودداری نمایند. گروه ۱+۵ از تحمیل الزامات مقرراتی و آئین‌نامه‌ای تبعیض‌آمیز، به جایگزینی تحریم‌ها و اقدامات محدودیت‌سازی که مشمول این برجام می‌شوند، خودداری خواهند ورزید. این برجام بر پایه اجرای برنامه اقدام مشترک (توافق ژنو) که در تاریخ ۳ آذرماه ۱۳۹۲ در ژنو مورد توافق قرار گرفت، استوار می‌گردد. کمیسیون مشترکی متشکل از گروه ۱+۵ و ایران به منظور نظارت بر اجرای این برجام تشکیل خواهد شد و وظایف پیش‌بینی شده در این برجام را ایفا خواهد نمود. کمیسیون مشترک به موضوعات ناشی از اجرای این برجام رسیدگی نموده و مطابق با مفادی که در پیوست مربوطه شرح داده شده است، عمل خواهد کرد. ی. از آژانس بین‌المللی انرژی اتمی خواسته خواهد شد تا نسبت به اقدامات داوطلبانه مرتبط با هسته‌ای به نحو مورد توافق در این برجام، نظارت و راستی‌آزمایی نماید. از آژانس درخواست خواهد شد که به طور منظم به شورای حکام، و آنگونه که در این برجام مقرر شده است به شورای امنیت اطلاع‌رسانی نماید. کلیه قواعد و مقررات مربوطه‌ی آژانس در خصوص حفاظت از اطلاعات توسط کلیه طرف‌های دخیل به طور کامل رعایت خواهد شد. کلیه مفاد و اقدامات مندرج در این برجام صرفاً برای اجرای آن بین گروه ۱+۵ و ایران می‌باشد و نمی‌بایست به منزله‌ی ایجاد رویه برای هیچ دولت دیگری، یا برای اصول بنیادین حقوق بین‌الملل و حقوق و تعهدات وفق معاهده‌ی عدم اشاعه هسته‌ای و سایر اسناد مربوطه، و همچنین اصول و رویه‌های شناخته‌شده‌ی بین‌المللی تلقی گردد. به جزئیات فنی اجرای این برجام در پیوست‌های این سند پرداخته می‌شود. اتحادیه اروپایی، کشورهای گروه ۱+۵ و ایران در چارچوب این برجام، به نحو مقتضی در زمینه مصارف صلح‌آمیز انرژی هسته‌ای همکاری کرده و در طرح‌های

مربوط به همکاری‌های هسته‌ای صلح آمیز که مشترکا توسط طرفین تعیین می‌شوند، از جمله از طریق مشارکت آژانس، تعامل خواهند نمودن. گروه ۱+۵ پیش‌نویس قطعنامه‌ای تاییدکننده‌ی این برجام را برای تصویب به شورای امنیت ارائه خواهد کرد که تاکید می‌نماید که انعقاد این برجام نشانگر یک دگرگونی بنیادین در بررسی این موضوع توسط شورای امنیت بوده و تمایل شورا برای برقراری یک رابطه جدید با ایران را اعلام می‌نماید. این قطعنامه شورای امنیت، همچنین لغو تمامی مفاد وضع شده وفق قطعنامه‌های قبلی شورای امنیت از روز اجرا؛ ایجاد برخی محدودیت‌های خاص؛ و خاتمه بررسی موضوع هسته‌ای ایران توسط شورای امنیت سازمان ملل ۱۰ سال پس از روز توافق برجام را مقرر خواهد نمود. مفاد پیش‌بینی شده در این برجام برای دوره‌های زمانی مربوطه به شرحی که خواهد آمد و جزئیات آن در پیوست‌ها ذکر شده است، اجرا خواهد شد. ع. گروه ۱+۵ و ایران هر دو سال یک بار، یا در صورت نیاز زودتر، به منظور بازنگری و ارزیابی پیشرفت صورت گرفته، و اتخاذ تصمیمات مقتضی با اجماع، در سطح وزیر دیدار خواهند نمود. ایران و گروه ۱+۵ اقدامات داوطلبانه زیر را در چارچوب زمانی که جزئیات آن در این برجام و پیوست‌های آن تشریح گردیده است، اتخاذ خواهند نمود: هسته ایالف- غنی‌سازی، تحقیق و توسعه غنی‌سازی، ذخایر ۱. طرح بلندمدت ایران شامل برخی محدودیت‌های مورد توافق در مورد همه‌ی فعالیت‌های غنی‌سازی اورانیوم و فعالیت‌های مرتبط با غنی‌سازی اورانیوم، از جمله برخی محدودیت‌های مشخص در برخی فعالیت‌های خاص تحقیق و توسعه، برای هشت سال نخست، و به دنبال آن، با یک ضرباهنگ معقول، تکامل تدریجی به سمت مرحله‌ی بعدی فعالیت‌های غنی‌سازی ایران برای اهداف منحصرا صلح‌آمیز، به نحو موصوف در پیوست ۱ خواهد بود. ایران به تعهد داوطلبانه خود، به نحو شرح داده شده در برنامه بلندمدت غنی‌سازی و تحقیق و توسعه غنی‌سازی خود که به عنوان بخشی از اعلامیه‌ی اولیه‌ی ایران برای پروتکل الحاقی ارائه شد پایبند خواهد بود. ۲. ایران، در ده سال آغاز به از رده خارج کردن سانتریفیوژهای-IR ۱ خود خواهد نمود. طی این دوره، ایران ظرفیت غنی‌سازی خود در نطنز را حداکثر تا ظرفیت غنی‌سازی اورانیوم تعداد ۵۰۶۰ سانتریفیوژ-IR ۱ نصب شده نگه خواهد داشت. سانتریفیوژهای اضافی و زیرساخت‌های غنی‌سازی مربوطه در نطنز تحت نظارت مستمر آژانس به نحو مشروح در پیوست ۱ انبار خواهد شد. ۳. ایران تحقیق و توسعه‌ی غنی‌سازی را به شیوه‌ای که به انباشت اورانیوم غنی‌شده منتج نشود ادامه خواهد داد. تحقیق و توسعه غنی‌سازی ایران با اورانیوم برای مدت ۱۰ سال شامل صرفا ماشین‌های-IR ۴، ۵-IR، ۶-IR و-IR ۸ به نحو تشریح شده در پیوست ۱ خواهد بود، و ایران به نحو مشخص شده در پیوست یک در سایر فناوری‌های جداسازی ایزوتوپ برای غنی‌سازی اورانیوم وارد نخواهد شد. ایران به تست دستگاه‌های-IR ۶ و-IR ۸ ادامه خواهد داد، و در میانه سال هشتم، تست تا سی دستگاه ماشین-IR ۶ و-IR ۸ را به نحو مشخص شده در پیوست ۱ آغاز خواهد کرد

۴. همچنان که ایران سانتریفیوژهای-IR ۱ را از رده خارج می‌نماید، به جز نحوه مندرج در پیوست ۱ اقدام به ساخت یا سرهم کردن سانتریفیوژ نخواهد کرد، و سانتریفیوژهای از کار افتاده را با نوع مشابه جایگزین خواهد نمود. ایران تولید دستگاه‌های سانتریفیوژ پیشرفته را صرفا برای فعالیت‌های مشخص شده در این برجام صورت خواهد داد. از پایان سال هشتم، و به نحو مندرج در پیوست ۱، ایران آغاز به ساخت

تعداد مورد توافقی از دستگاه‌های سانتریفیوژ-IR ۶ و-IR ۸ بدون روتورز نموده و تمامی دستگاه‌های تولید شده را در نطنز، تا زمانی که بر اساس برنامه بلندمدت ایران مورد نیاز واقع شوند، تحت نظارت مستمر آژانس انبار خواهد نمود. ۵

ایران بر اساس برنامه بلندمدت خود، برای ۱۵ سال، فعالیت‌های مرتبط با غنی‌سازی اورانیوم، از جمله تحقیق و توسعه‌ی تحت نظارت پادمانی خود را صرفاً در تاسیسات غنی‌سازی نطنز انجام خواهد داد، سطح غنی‌سازی اورانیوم خود را تا سقف ۳/۶۷ درصد نگه خواهد داشت، و، در فردو، از هرگونه غنی‌سازی اورانیوم و تحقیق و توسعه غنی‌سازی اورانیوم و از نگاهداری هرگونه مواد شکافت‌پذیر خودداری خواهد ورزید. ۶

ایران تاسیسات فردو را به یک مرکز هسته‌ای، فیزیک و فناوری تبدیل خواهد نمود. همکاری بین‌المللی از جمله به شکل سرمایه‌گذاری‌های مشترک علمی در حوزه‌های تحقیقاتی مورد توافق ایجاد خواهد شد. ۱۰۴۴ ماشین-IR ۱ در قالب شش آبشار در یک بال در تاسیسات فردو باقی خواهد ماند. دو عدد از این آبشارها به همراه زیرساخت‌های مربوطه بدون اورانیوم به چرخش ادامه خواهد داد و از جمله از طریق اصلاح مقتضی زیرساخت‌ها، برای تولید ایزوتوپ‌های پایدار منتقل خواهد شد. چهار آبشار دیگر به همراه کلیه‌ی زیرساخت‌های مربوطه به صورت ساکن باقی خواهند ماند. کلیه سانتریفیوژهای دیگر و زیرساخت‌های مرتبط با غنی‌سازی جمع‌آوری و تحت نظارت مستمر آژانس به نحو مشخص شده در پیوست ۱ انبار خواهد شد

۷. طی این مدت پانزده سال، و همچنان که ایران به طور تدریجی به سمت رسیدن به استانداردهای بین‌المللی کیفیت برای سوخت تولیدی در ایران حرکت می‌کند، ذخایر اورانیوم خود را به ۳۰۰ کیلوگرم هگزافلوراید اورانیوم غنی شده تا ۳/۶۷ درصد یا معادل آن در سایر اشکال شیمیایی محدود خواهد کرد. مقادیر اضافه بر این میزان بر اساس قیمت‌های بین‌المللی و در عوض دریافت هگزافلوراید اورانیوم طبیعی تحویل داده شده به ایران، به فروش رسیده و به خریدار بین‌المللی تحویل داده خواهد شد، یا به سطح اورانیوم طبیعی ترقیق خواهد گردید. اورانیوم غنی شده موجود در مجتمع‌های سوخت تولید شده از روسیه یا سایر منابع، برای استفاده در راکتورهای هسته‌ای ایران، اگر شرایط مندرج در پیوست ۱ را دارا باشد، در زمره این ۳۰۰ کیلوگرم ذخیره UF ۶ فوق‌الذکر محاسبه نخواهد شد. کمیسیون مشترک از کمک به ایران، از جمله به نحو مقتضی از طریق همکاری‌های فنی آژانس، حمایت خواهد نمود تا سوخت هسته‌ای تولید شده توسط ایران حائز استانداردهای کیفی بین‌المللی گردد. کلیه اکسید اورانیوم باقی مانده غنی شده بین ۵ تا ۲۰ درصد به منظور استفاده در راکتور تحقیقاتی تهران به سوخت تبدیل خواهد شد. هرگونه سوخت اضافی مورد نیاز راکتور تحقیقاتی تهران، با نرخ بازارهای بین‌المللی در دسترس ایران قرار خواهد گرفت. ب- اراک، آب سنگین، باز-فراوری

۸. ایران مبادرت به بازطراحی و بازساخت یک راکتور تحقیقاتی آب سنگین مدرنیزه شده در اراک بر اساس طراحی اولیه مورد توافق و در قالب یک همکاری بین‌المللی که طراحی نهایی آن را نیز تصدیق خواهد کرد، خواهد نمود که با استفاده از سوخت غنی شده تا ۳/۶۷ درصد فعالیت خواهد کرد. این راکتور

تحقیقات هسته‌ای صلح آمیز و تولید رادیو ایزوتوپ برای مقاصد پزشکی و صنعتی را پشتیبانی خواهد کرد. راکتور باز-طراحی شده و بازسازی شده اراک پلوتونیوم در سطح تسلیحاتی تولید خواهد کرد. کلیه فعالیت‌ها برای بازطراحی و ساخت مجتمع‌های سوخت برای راکتور بازطراحی شده، بجز برای نخستین بارگذاری سوخت، در ایران انجام خواهد گرفت. همه سوخت مصرف شده در اراک برای دوره‌ی عمر راکتور به خارج از ایران منتقل خواهد شد. این مشارکت بین‌المللی مشتمل بر کشورهای مشارکت‌کننده‌ی گروه ۵+۱، ایران و سایر کشورهای که طرفین ممکن است مشترکاً تعیین کنند، خواهد بود. ایران به عنوان مالک و مدیر پروژه، نقش راهبری را ایفا خواهد نمود و گروه پنج بعلاوه یک و ایران قبل از روز اجرای توافق، یک سند رسمی که مسئولیت‌هایی که اعضای پنج بعلاوه یک برعهده خواهند گرفت را مشخص خواهد نمود، منعقد می‌نمایند. ۹. ایران برنامه دارد که با همکاری گسترده‌تر بین‌المللی شامل تضمین عرضه سوخت، همگام با روندهای پیشرفت فناوری بین‌المللی در اتکاء بر آب سبک برای راکتورهای تحقیقاتی و تولید برق آینده خود، حرکت نماید.

10. به مدت ۱۵ سال، راکتور آب سنگین دیگر یا انباشت آب سنگین در ایران نخواهد بود. همه آب سنگین اضافی برای صادرات در بازارهای بین‌المللی عرضه خواهد شد. ۱۱. ایران قصد دارد همه سوخت مصرف شده کلیه راکتورهای هسته‌ای تحقیقاتی و قدرتی فعلی و آینده خود را برای پسمانداری یا اقدامات بعدی، آنگونه که در قراردادهایی که به نحو صحیح با طرف دریافت‌کننده منعقد خواهد شد، از کشور خارج کند.

12. به جز فعالیت‌های جداسازی با هدف تولید رادیوایزوتوپ‌های پزشکی و صنعتی از نمونه‌های تابش‌دیده‌ی اورانیوم غنی‌شده، ایران به مدت ۱۵ سال وارد بازفرآوری یا ساخت تاسیسات قادر به بازفرآوری سوخت مصرفی، یا فعالیت‌های تحقیق و توسعه‌ی بازفرآوری که منتج به ایجاد قابلیت بازفرآوری سوخت مصرفی شود، نگردیده و پس از این مدت نیز قصد چنین کاری را ندارد.

ج. شفافیت و اقدامات اعتمادساز ۱۳. ایران، منطبق با اختیارات مربوطه‌ی رئیس‌جمهور و مجلس (پارلمان)، وفق ماده ۱۷ (ب) پروتکل الحاقی به موافقتنامه جامع پادمان خود، این پروتکل را به صورت موقتی اجراء، و اقدام به تصویب آن در چارچوب زمانی پیش‌بینی شده در پیوست ۵ کرده، و کد ۳/۱ اصلاحی ترتیبات فرعی بر موافقتنامه پادمان خود را به طور کامل اجرا خواهد نمود.

۱۴. ایران «نقشه راه برای رفع ابهام از مسائل مورد اختلاف حال و گذشته» مورد توافق با آژانس، شامل ترتیباتی برای پرداختن به مسائل مورد نگرانی حال و گذشته‌ی مربوط به برنامه هسته‌ای ایران مندرج در ضمیمه گزارش مورخ ۸ نوامبر ۲۰۱۱ (آژانس/GOV) ۶۵/۲۰۱۱، را کاملاً اجرا خواهد نمود. اجرای کامل فعالیت‌هایی که ایران بر اساس این نقشه راه برعهده می‌گیرد تا ۱۵ اکتبر ۲۰۱۵ تکمیل خواهد شد و متعاقباً مدیرکل تا ۱۵ دسامبر ۲۰۱۵ ارزیابی نهایی خود پیرامون حل و فصل تمامی مسائل اختلافی باقی مانده‌ی گذشته و حال را به شورای حکام ارائه خواهد نمود، و فارغ از صلاحیت شورای حکام، کشورهای

پنج بعلاوه یک به عنوان اعضای شورای حکام قطعنامه‌ای را برای اتخاذ اقدامات لازم، با هدف بسته شدن این موضوع، به شورای حکام ارائه خواهند کرد.

۱۵. ایران به آژانس اجازه خواهد داد که بر اجرای اقدامات داوطلبانه فوق‌الذکر برای دوره‌های زمانی مربوطه و نیز اجرای تدابیر شفافیت ساز به شرح مندرج در این برجام و پیوست‌های آن نظارت نماید. این اقدامات شامل: حضور بلندمدت آژانس در ایران؛ نظارت آژانس بر کنسانتره سنگ معدن اورانیوم تولیدی توسط ایران در همه کارخانه‌های تغلیظ سنگ معدن اورانیوم به مدت ۲۵ سال؛ نظارت و مراقبت در مورد روتورها و بیلوزهای سانتریفیوژ به مدت ۲۰ سال؛ استفاده از فناوری‌های مدرن تائید شده و گواهی شده توسط آژانس از جمله دستگاه سنجش میزان غنی‌سازی به صورت مستقیم، و مهر و موم‌های الکترونیک؛ و یک سازوکار قابل اتکا برای اطمینان از رفع سریع نگرانی‌های آژانس در زمینه دسترسی به مدت ۱۵ سال، به شرح مندرج در پیوست ۱.

۱۶. ایران به فعالیت‌هایی که به توسعه تجهیزات انفجاری هسته‌ای منجر می‌تواند شود شامل فعالیت‌های متالورژی اورانیوم و پلوتونیوم به نحو مشخص شده در پیوست ۱، از جمله در سطح تحقیق و توسعه، مبادرت نخواهد نمود.

۱۷. ایران با کنال خریدی که جزئیات آن در این برجام، به شرح مندرج در پیوست ۵، آمده و مورد تایید قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل خواهد بود همکاری نموده و مطابق آن عمل خواهد کرد.

۱۸. قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل متحد که برجام را تایید خواهد نمود تمام مفاد قطعنامه‌های قبلی شورای امنیت در خصوص موضوع هسته‌ای ایران- ۱۶۹۶ (۲۰۰۶)، ۱۷۳۷ (۲۰۰۶)، ۱۷۴۷ (۲۰۰۷)، ۱۸۰۳ (۲۰۰۸)، ۱۸۳۵ (۲۰۰۸)، ۱۹۲۹ (۲۰۱۰) و ۲۲۲۴ (۲۰۱۵) را همزمان با اجرای اقدامات توافق شده‌ی مرتبط با هسته‌ای توسط ایران، راستی‌آزمایی شده توسط آژانس، به نحو مشخص شده در پیوست ۵ لغو خواهد کرد و محدودیتهای خاصی را به نحو مشخص شده در پیوست ۲ برقرار خواهد نمود؛

۱۹. اتحادیه اروپایی همه مفاد «مقررات اتحادیه اروپایی» را، آنگونه که موخرا اصلاح شده است، که کلیه تحریم‌های اقتصادی و مالی مرتبط با هسته‌ای را اجرائی می‌سازد، از جمله فهرست افراد مشخص شده‌ی مربوطه، همزمان با اجرای اقدامات توافق شده‌ی مرتبط با هسته‌ای توسط ایران، به نحو مشخص شده در پیوست ۵، که توسط آژانس راستی‌آزمایی شده باشد، لغو خواهد کرد، و (این لغو) شامل تمامی تحریمها و تدابیر محدودکننده در حوزه‌های زیر، که در پیوست ۲ تشریح شده، خواهد بود:

الف- نقل و انتقالات مالی بین اشخاص و نهادهای اروپایی، از جمله موسسات مالی، و اشخاص و نهادهای

ایرانی از جمله موسسات مالی؛ ب- فعالیت‌های بانکی، شامل ایجاد روابط کارگزاری بانکی جدید و افتتاح شعب و بانکهای تابعه بانکهای ایرانی در قلمرو کشورهای عضو اتحادیه؛ ج- ارائه خدمات بیمه و بیمه اتکائی؛

د- ارائه خدمات پیام‌رسانی مالی (از جمله سوئیفت) برای افراد و اشخاص حقوقی نامبرده شده در الحاقیه‌ی ۱ پیوست ۲ شامل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و موسسات مالی ایرانی؛ ه- حمایت مالی از تجارت با ایران (اعتبارات صادراتی، تضامین، یا بیمه)؛ و- تعهد به پرداخت وام‌های بلاعوض، خدمات مالی و وام‌های ترجیحی به دولت ایران؛ ز- معاملات راجع به اوراق مشارکت دولت ایران و اوراق تضمین شده توسط دولت؛ ح- واردات و حمل نفت، فراورده‌های نفتی، گاز و فراورده‌های پتروشیمی ایرانی؛

ط- صادرات تجهیزات یا تکنولوژی کلیدی برای بخش‌های نفت، گاز و پتروشیمی؛ ی- سرمایه‌گذاری در حوزه‌های نفت و گاز و پتروشیمی؛ ک- صادرات تجهیزات و تکنولوژی کلیدی صنایع دریایی؛ ل- طراحی و ساخت کشتی‌های باری و تانکرهای نفتی؛ م- ارائه خدمات پرچم و تعیین وضعیت (classification)؛ ن- دسترسی به فرودگاه‌های اتحادیه اروپایی برای هواپیماهای باری ایرانی؛ س- صادرات طلا، فلزات گرانبها و الماس؛ ع- تحویل مسکوکات و اسکناس ایرانی؛ ف- صادرات گرافیت، فلزات خام و نیمه ساخته مانند آلومینیوم و فولاد و صادرات نرم افزار برای یکپارچه سازی فرآیندهای صنعتی؛ ذ- لغو فهرست اشخاص حقیقی، حقوقی و نهادها (مسدود شدن اموال و ممنوعیت ویزا) مذکور در الحاقیه یک پیوست شماره ۲ و؛

ق- خدمات تبعی برای هر یک از گروه‌های فوق. ۲۰. اتحادیه اروپایی ۸ سال پس از روز توافق برجام یا زمانی که آژانس به نتیجه‌گیری گسترده‌تر رسیده باشد که تمام مواد هسته‌ای در ایران در فعالیت‌های صلح آمیز باقی می‌ماند، هرکدام که زودتر حاصل شود، تمامی مفاد «مقررات اتحادیه اروپایی» را که تحریمهای مرتبط با عدم اشاعه را اجرایی می‌سازد، از جمله فهرست‌های اسامی، لغو خواهد کرد.

۲۱. ایالات متحده منطبق با این برجام اعمال تحریم‌های مشخص شده در پیوست ۲ را با اثربخشی همزمان با اجرای اقدامات توافق شده‌ی مرتبط با هسته‌ای توسط ایران به نحو مشخص شده در پیوست ۵، که توسط آژانس راستی‌آزمایی شده باشد، متوقف ساخته و به این توقف ادامه خواهد داد. این تحریمها شامل حوزه‌های زیر، به نحوی که در پیوست دو تشریح شده می‌گردد: الف. معاملات مالی و بانکی با بانک‌ها و موسسات مالی ایرانی مشخص شده در پیوست ۲، از جمله بانک مرکزی ایران و افراد و موجودیت‌هایی که به عنوان دولت ایران در فهرست Specially Designated National and Blocked Person مشخص شده‌اند، به نحوی که در الحاقیه ۳ پیوست ۲ آمده است (شامل افتتاح و نگهداری حساب‌های واسطه نزد موسسات مالی غیرآمریکایی، سرمایه‌گذاری، خرید و فروش ارز و افتتاح اعتبارات اسنادی)؛ ب. معاملات به رال ایران؛ ج. ارائه اسکناس دلار آمریکایی به دولت ایران؛ د. محدودیت‌های تجارت دوجانبه بر درآمدهای ایران در خارج از کشور شامل محدودیت‌ها بر نقل و انتقال درآمدها؛ ه.

خرید، پذیره نویسی یا تسهیل معاملات راجع به دیون حاکمیتی ایران شامل اوراق قرضه دولتی؛ و. خدمات پیام رسانی مالی به بانک مرکزی ایران و موسسات مالی ایرانی به نحو مندرج در الحاقیه شماره ۳ پیوست ز. خدمات بیمه‌ای یا بیمه اتکائی؛ ح. (توقف) تلاش برای کاهش فروش نفت ایران؛ ط. سرمایه‌گذاری شامل مشارکت در سرمایه‌گذاری‌های مشترک، کالا، خدمات، اطلاعات، فناوری و دانش و کمک فنی برای بخش‌های نفت، گاز و پتروشیمی؛ ی. خرید، تحصیل، فروش، حمل و نقل یا بازاریابی نفت، محصولات پتروشیمی یا گاز طبیعی از ایران؛ ک. صادرات، فروش یا عرضه فرآورده‌های نفتی تصفیه شده و فرآورده‌های پتروشیمی به ایران؛ ل. معاملات در حوزه انرژی ایران؛ م. معاملات با بخشهای کشتیرانی و کشتی‌سازی و عاملان بنادر ایران؛ ن. خرید و فروش طلا و سایر فلزات گرانبها؛ س. خرید و فروش گرافیت، فلزات خام یا نیمه ساخته مانند آلومینیوم، فولاد، زغال سنگ و نرم افزار برای یکپارچه سازی فرآیندهای صنعتی؛ ع. فروش، عرضه یا انتقال کالاها و خدمات مورد استفاده در ارتباط با بخش خودروسازی ایران؛ ف. تحریم‌های راجع به خدمات تبعی در مورد هریک از گروه‌های فوق؛ ذ. برداشتن نام افراد و اشخاص حقیقی و حقوقی به شرح مندرج در الحاقیه ۳ پیوست ۲ از فهرست SDN؛ یا لیست اشخاص تحریمی غیر SDN؛ ق. لغو دستورات اجرایی ۱۳۵۷۴، ۱۳۵۹۰، ۱۳۶۲۲، و ۱۳۶۴۵ و بخشهای ۵ تا ۷ و ۱۵ دستورالعمل اجرایی ۲۲؛ ۱۳۶۲۸. ایالات متحده، به نحو مشخص شده در پیوست ۲ و منطبق با پیوست ۵، اجازه فروش هواپیماهای مسافری و قطعات و خدمات مربوطه به ایران؛ مجوز اینکه اشخاص غیر آمریکایی که در مالکیت یا کنترل اشخاص آمریکایی هستند، به نحو منطبق با این برجام با ایران مشارکت نمایند؛ و مجوز واردات فرش و مواد غذایی از مبدا ایران به آمریکا را صادر خواهد نمود.

۲۳. هشت سال پس از روز توافق، یا در زمانی که آژانس به نتیجه‌گیری گسترده‌تر خود مبنی بر اینکه مواد هسته‌ای در ایران در فعالیتهای صلح آمیز باقی می‌ماند، هرکدام که زودتر باشد، ایالات متحده اقدام قانونی مقتضی را برای لغو، یا تغییر به منظور اجرایی کردن لغو تحریم‌های مشخص شده در پیوست ۲ در خصوص دستیابی به اقلام و خدمات مرتبط با هسته‌ای برای فعالیتهای هسته‌ای مندرج در این برجام، منطبق با رویکرد ایالات متحده نسبت به سایر دولتهای غیردارندهی سلاح هسته‌ای تحت معاهده عدم اشاعه پی خواهد گرفت.

۲۴. اتحادیه اروپایی، کشورهای آلمان، انگلیس و فرانسه و نیز ایالات متحده فهرست کامل و جامعی از تحریم‌ها یا اقدامات محدودیت‌ساز مرتبط با هسته‌ای را مشخص می‌نمایند و آنها را منطبق با پیوست ۵ لغو خواهند نمود. پیوست ۲ همچنین اثرات لغو تحریم‌ها را از زمان «روز اجرا» مشخص خواهد نمود. چنانچه در هر زمانی پس از روز اجرا ایران بر این اعتقاد باشد که هر تحریم یا اقدام محدودیت‌ساز مرتبط با هسته‌ای دیگری از یک عضو ۱+۵ در حال ممانعت از اجرای کامل لغو تحریم‌ها به نحو تشریح شده در این برجام است، عضو ذیربط برجام با هدف فیصله موضوع با ایران مشورت خواهد نمود و چنانچه توافق داشته باشند که لغو این تحریم یا اقدام محدودیت‌ساز مناسب می‌باشد، عضو مربوطه‌ی برجام اقدام مقتضی

را به عمل خواهد آورد. در صورتی که قادر به فیصله این موضوع نباشند، ایران یا هر عضو گروه ۱+۵ می‌توانند موضوع را به کمیسیون مشترک ارجاع نمایند.

۲۵. چنانچه قانونی در سطح ایالتی یا محلی در ایالات متحده مانع از اجرای لغو تحریم‌های مشخص شده در این برجام شود، ایالات متحده، با در نظر گرفتن تمامی اختیارات موجود، گام‌های مقتضی را به منظور تحقق اجرای مزبور اتخاذ خواهد نمود. ایالات متحده به طور فعال، مقامات در سطح ایالتی یا محلی را تشویق خواهد کرد که تغییرات در سیاست ایالات متحده منعکس شده در لغو تحریم‌های وفق این برجام را در نظر داشته و از اقداماتی که با این تغییر در سیاست همخوانی ندارد خودداری نمایند.

۲۶. اتحادیه اروپایی از بازگرداندن یا تحمیل مجدد تحریم‌هایی که اجرای آنها را وفق این برجام لغو کرده است، خودداری می‌نماید، فارغ از فرآیند حل و فصل اختلافات پیش بینی شده در این برجام. هیچ‌گونه تحریم جدید هسته‌ای شورای امنیت و هیچ‌گونه تحریم جدید اتحادیه اروپایی وجود نخواهد داشت. ایالات متحده، با حسن نیت، نهایت تلاش خود را برای دوام این برجام و پیشگیری از ایجاد تداخل در تحقق متمتع شدن ایران از لغو تحریم‌های مشخص شده در پیوست دو به عمل خواهد آورد. دولت ایالات متحده، در چارچوب اختیارات قانونی رئیس جمهور و کنگره، از بازگرداندن یا تحمیل مجدد تحریم‌های مشخص شده در پیوست ۲ که اعمال آنها را وفق این برجام متوقف کرده است، خودداری می‌نماید، فارغ از فرآیند حل و فصل اختلافات پیش بینی شده در این برجام. دولت ایالات متحده، در چارچوب اختیارات قانونی رئیس جمهور و کنگره، از اعمال تحریم‌های جدید مرتبط با هسته‌ای خودداری خواهد کرد. ایران اعلام کرده است که تحمیل چنین تحریم‌های جدید مرتبط با هسته‌ای را به منزله مبنایی برای توقف کلی یا جزیی اجرای تعهدات خود وفق این برجام، تلقی خواهد نمود.

۲۷. گروه ۱+۵ به منظور تضمین شفافیت و کارآمدی در ارتباط با لغو تحریم‌ها وفق این برجام، تدابیر اداری و آئین نامه‌های اجرایی کافی را تمهید خواهند کرد. اتحادیه اروپایی و دولتهای عضو و همچنین ایالات متحده دستورالعمل‌های مرتبط را صادر خواهند نمود و در خصوص جزئیات تحریم‌ها یا اقدامات محدودیت سازی که به موجب این برجام لغو شده اند، بیانیه‌هایی را که در دسترس عموم باشد، منتشر خواهند کرد. اتحادیه اروپایی و دولتهای عضو و ایالات متحده متعهد هستند که در خصوص محتوای این دستورالعمل‌ها یا بیانیه‌ها با ایران به صورت منظم و بنا به اقتضاء مشورت نمایند.

۲۸. گروه ۱+۵ و ایران متعهد هستند که این برجام را با حسن نیت و در فضایی سازنده، بر مبنای احترام متقابل اجرا نمایند و از هرگونه اقدام مغایر با نص، روح و نیت این برجام که اجرای موفقیت آمیز آن را مختل سازد، خودداری کنند. مقامات ارشد دولتی در گروه ۱+۵ و ایران تمام تلاش خود را برای اجرای موفقیت آمیز این برجام، از جمله در بیانات عمومی خود، به کار خواهند بست. گروه ۱+۵ کلیه اقدامات لازم را برای لغو تحریم‌ها به نحو مقتضی به عمل خواهند آورد، و از تحمیل مقررات آئین نامه‌ای استثنائی یا تبعیض آمیز و الزامات شکلی به جای تحریم‌ها و اقدامات محدودیت‌ساز تحت پوشش این برجام، خودداری می‌ورزند.

۲۹. اتحادیه اروپایی و دولتهای عضو و همچنین ایالات متحده، منطبق با قوانین خود، از هرگونه سیاست با هدف خاص تاثیرگذاری خصمانه و مستقیم بر عادی سازی تجارت و روابط اقتصادی با ایران، در تعارض با تعهداتشان مبنی بر عدم اخلاص در اجرای موفقیت‌آمیز این برجام خودداری خواهند کرد.

۳۰. گروه ۱+۵ هیچ تحریم یا اقدام محدودیت‌سازی را نسبت به افراد و یا نهادها به دلیل مبادرت به فعالیت‌هایی که مشمول لغو تحریم‌های مندرج در این برجام شده است، اعمال نخواهند کرد مشروط بر اینکه این فعالیت‌ها با سایر قوانین و مقررات جاری گروه ۱+۵ منطبق باشد. به دنبال لغو تحریم‌ها وفق این برجام به نحو مشخص شده در پیوست ۲، تحقیقات در دست رسیدگی در خصوص نقض‌های احتمالی تحریم‌ها و/یا اقدامات محدودیت‌ساز می‌تواند طبق قوانین ملی مربوطه مورد بازبینی واقع شود.

۳۱. منطبق با زمان بندی مشخص شده در پیوست ۵، اتحادیه اروپایی و دولتهای عضو آن اجرای اقدامات قابل اعمال نسبت به افراد و نهادهای فهرست شده، از جمله بانک مرکزی ایران و سایر بانک‌ها و موسسات مالی ایرانی را به نحو تفصیلی یافته در پیوست ۲ و ملحقات آن لغو خواهد نمود. منطبق با زمان بندی تعیین شده در پیوست ۵، ایالات متحده برخی نهادها و افراد موردنظر را از فهرست SDN و برخی نهادها و افراد موردنظر را از فهرست Foreign Sanctions Evaders خارج خواهد کرد که تفصیلی آن در پیوست ۲ و ملحقات آن آمده است.

۳۲. اتحادیه اروپایی و کشورهای گروه ۱+۵ و شرکای بین‌المللی با ایران در پروژه‌های مشترک در زمینه فن آوری هسته‌ای صلح آمیز از جمله نیروگاه هسته‌ای، راکتورهای تحقیقاتی، تولید سوخت، تحقیق و توسعه پیشرفته مشترک مورد توافق همانند گداخت هسته‌ای، ایجاد مرکز پزشکی هسته‌ای منطقه‌ای با فن آوری‌های پیشرفته روز، آموزش افراد، ایمنی و امنیت هسته‌ای، و حفاظت محیط زیستی، به نحو مندرج در پیوست ۳، از جمله از طریق پروژه‌های همکاری فنی آژانس، تعامل خواهند کرد. آنان تدابیر لازم برای اجرای این پروژه‌ها را به نحو مقتضی اتخاذ خواهند نمود.

۳۳. گروه ۱+۵ و ایران در خصوص گام‌های لازم برای تضمین دسترسی ایران در حوزه‌های تجارت، فن آوری، مالی و انرژی توافق خواهند کرد. اتحادیه اروپایی حوزه‌های ممکن برای همکاری بین اتحادیه اروپایی، دولتهای عضو و ایران را بررسی بیشتر خواهد نمود، و در این چارچوب بهره‌گیری از ابزارهای ممکن همانند اعتبارات صادراتی به منظور تسهیل تجارت، تامین اعتبار پروژه‌ها و سرمایه‌گذاری در ایران را بررسی خواهد کرد. برنامه اجرایی ۳۴. ایران و گروه ۱+۵ تعهدات خود وفق برجام را بر اساس توالی مشخص شده در پیوست ۵ اجرا خواهند کرد. نقاط عمده برای اجرا به شرح زیر می‌باشد:

الف. روز نهایی شدن، تاریخی است که در آن مذاکرات این برجام میان گروه ۱+۵ و ایران جمع‌بندی شده، و بی‌درنگ به دنبال آن، قطعنامه‌یی که این برجام را تایید می‌نماید به شورای امنیت سازمان ملل برای تصویب بدون تاخیر تسلیم خواهد شد

ب. روز توافق، نود روز پس از تایید این برجام توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد، یا تاریخ مقدماتی که با رضایت متقابل اعضای برجام تعیین شود خواهد بود که در آن، این برجام و تعهدات مندرج این برجام از تاثیر برخوردار خواهند شد. از این روز، اعضاء برجام آغاز به فراهم آوردن ترتیبات و تمهیدات لازم برای اجرای تعهدات خود وفق برجام خواهند نمود.

ج. روز اجرا، زمانی است که در آن، همزمان با گزارش آژانس مبنی بر راستی آزمایشی اجرای تدابیر مرتبط با هسته‌ای ایران به نحو مندرج در بخش‌های ۱۴/۱ تا ۱۴/۱۲ پیوست ۵، اتحادیه اروپایی و ایالات متحده به ترتیب اقدامات مشروحه در بخشهای ۱۵ و ۱۶ پیوست ۵ را انجام داده و منطبق با قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل، اقدامات شرح داده شده در بخش ۱۷ پیوست ۵ در سطح سازمان ملل متحد انجام می‌شود.

د. روز انتقالی، هشت سال پس از روز توافق خواهد بود، یا تاریخی که مدیرکل آژانس گزارشی ارائه نماید دال بر اینکه آژانس به نتیجه گیری گسترده تر خود مبنی بر اینکه تمام مواد هسته‌ای در ایران در فعالیت‌های صلح آمیز باقی می‌ماند، هرکدام زودتر باشد. در آن روز، اتحادیه اروپایی و ایالات متحده به ترتیب اقدامات مشروحه در بخشهای ۲۰ و ۲۱ پیوست ۵ را انجام داده، و منطبق با قطعنامه شورای امنیت، اقدامات شرح داده شده در بخش ۲۲ پیوست ۵ در سطح سازمان ملل متحد صورت خواهد پذیرفت و ایران، منطبق با اختیارات قانونی رییس جمهور و مجلس، تصویب پروتکل الحاقی را پیگیری خواهد نمود.

ه. روز خاتمه قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل متحد، روزی است که در آن، قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل متحد که این برجام را تایید می‌نماید، منطبق با شرایط خود خاتمه می‌یابد، که این روز ده سال از زمان روز توافق خواهد بود، مشروط به اینکه مفاد قطعنامه‌های قبلی بازگردانده نشده باشد. در آن روز، اتحادیه اروپایی اقدامات شرح داده شده در بخش ۲۵ پیوست ۵ را به انجام می‌رساند. ۳۵

توالی و نقاط عمده درج شده در بالا و در پیوست ۵، فارغ از مدت ذکر شده در این برجام برای تعهدات برجام می‌باشد. ساز و کار حل و فصل اختلافات

36. چنانچه ایران معتقد باشد که هر یک یا کلیه گروه ۱+۵ تعهدات خود را رعایت ننموده اند، ایران می‌تواند موضوع را به منظور حل و فصل به کمیسیون مشترک ارجاع نماید؛ به همین ترتیب، چنانچه هر یک از اعضای گروه ۱+۵ معتقد باشد که ایران تعهدات خود را رعایت نکرده است، هر یک از دولتهای گروه ۱+۵ می‌تواند اقدام مشابه به عمل آورد. کمیسیون مشترک ۱۵ روز زمان خواهد داشت تا موضوع را فیصله دهد، مگر اینکه این زمان با اجماع تمدید شود. متعاقب بررسی کمیسیون مشترک، چنانچه هر عضو معتقد باشد که موضوع پایبندی فیصله نیافته است، می‌تواند موضوع را به وزیران امور خارجه ارجاع دهد. وزیران ۱۵ روز خواهند داشت تا موضوع را فیصله دهند، مگر اینکه این زمان با اجماع تمدید شود. پس از بررسی کمیسیون مشترک - همزمان با (یا به جای) بررسی در سطح وزیران - خواه عضو شاکی یا عضوی که اجرای تکالیف اش موضوع بوده است می‌تواند درخواست نماید که موضوع

توسط یک هیات مشورتی که متشکل از سه عضو خواهد بود (یکی از سوی هر یک از طرف‌های درگیر در اختلاف و طرف سوم مستقل) بررسی شود. هیات مشورتی می‌بایست نظریه غیرالزام آوری را در خصوص موضوع پایبندی ظرف ۱۵ روز ارائه نماید. چنانچه، متعاقب این فرایند ۳۰ روزه موضوع فیصله نیابد، کمیسیون مشترک در کمتر از ۵ روز نظریه هیات مشورتی را با هدف فیصله موضوع بررسی خواهد کرد. چنانچه موضوع کماکان به نحو مورد رضایت طرف شاکی فیصله نیافته باشد، و چنانچه طرف شاکی معتقد باشد که موضوع، مصداق «عدم پایبندی اساسی» می‌باشد، آنگاه آن طرف می‌تواند موضوع فیصله نیافته را به عنوان مبنای توقف کلی و یا جزئی اجرای تعهدات اش وفق برجام قلمداد کرده و/یا به شورای امنیت سازمان ملل متحد ابلاغ نماید که معتقد است موضوع مصداق «عدم پایبندی اساسی» بشمار می‌آید.

۳۷. متعاقب دریافت ابلاغ طرف شاکی، به نحو مشروح در فوق، به همراه توضیحی از تلاش‌های توام با حسن نیت آن طرف برای طی فرایند حل و فصل اختلاف پیش بینی شده در برجام، شورای امنیت سازمان ملل متحد می‌بایست منطق با رویه‌های خود در خصوص قطعنامه‌ای برای تداوم لغو تحریم‌ها رای گیری نماید. چنانچه قطعنامه فوق الذکر ظرف ۳۰ روز از تاریخ ابلاغ به تصویب نرسد، سپس مفاد قطعنامه‌های سابق شورای امنیت سازمان ملل متحد مجدداً اعمال خواهند شد، مگر اینکه شورای امنیت سازمان ملل متحد به نحو دیگری تصمیم گیری نماید. در چنین صورتی، این مفاد در خصوص قراردادهایی که بین هر طرف و ایران یا افراد و نهادهای ایرانی قبل از تاریخ اعمال آنها امضا شده باشد، دارای اثر عطف به ما سبق ندارد مشروط به این که فعالیت‌های صورت گرفته وفق اجرای این قراردادها منطبق با این برجام و قطعنامه‌های قبلی و فعلی شورای امنیت باشد. شورای امنیت سازمان ملل متحد، با ابراز نیت خود برای تصمیم‌گیری مبتنی بر ممانعت از اجرای دوباره و خودکار تدابیر در صورتی که ظرف این مدت موضوعی که موجب ابلاغ فوق شده است حل و فصل شده باشد، دیدگاه‌های طرف‌های اختلاف و هرگونه نظریه صادره توسط هیات مشورتی را ملحوظ خواهد داشت. ایران بیان داشته است که چنانچه تحریم‌ها جزئاً یا کلاً مجدداً اعمال شوند، ایران این امر را به منزله زمینه‌ای برای توقف کلی یا جزئی تعهدات خود وفق این برجام قلمداد خواهد نمود.

[پیام شما به ظریف و تیم مذاکره کننده چیست؟](#)

۲۱:۳۱ ۲۳/۰۴/۱۳۹۴

کلمات کلیدی : توافق برجام

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

۰۰:۱۳:۵۷ ۲۴-۰۴-۱۳۹۴

توافق شد؟ بد نیست قبل از نوشتن آدم فکر هم بکنه (alef-13) (3041970) !

خیلی سخت است اعتماد کردن به آمریکا و این بیانیه، از این بیانیه نیز همین موضوع مستفاد می گردد؛ بنظر می آید چیزیکه گرفته ایم خیلی کمتر از چیزیست که داده ام و تازه همین روال بازرسی ها و پاسخ دهی ها تا سالها باقی می باشد؛ هرچند امیدواریم اینطوری نباشد و آنچه اتفاق افتاده بر منفعت و مصلحت اسلام و ملت شریف ایران باشد(alef-13)(3041389) .

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

۱۴:۰۴:۱۲ ۲۴-۰۴-۱۳۹۴

متوقف شدن تحریمها منوط به تایید آژانس بعد ۸ سال؟؟ آمریکا ایالتهاشو تشویق میکنه که خلاف برجام عمل نکنن بدون هیچ تضمینی؟؟ ۲۵ سال؟؟ آقای روحانی که فرمودن ۸ سال تهنه (3044298) (alef-13)؟؟؟؟؟؟

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

۱۳:۰۵:۵۷ ۲۴-۰۴-۱۳۹۴

مرگ با عزت به از زندگی با ذلت یا حسین ع(alef-13) (3044066)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

۱۴:۰۵:۲۸ ۲۴-۰۴-۱۳۹۴

خوشحال خوش خیال ارجاعت میدم بری درباره حمله آمریکا به عراق تحقیق کنی ، فکر کردی عاشق چش و ابروت بوده اومده باهات توافق کرده ، دیگه از جنگ خبری نیست؟؟(alef-13) (3044305)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

۲۳:۲۴:۳۷ ۱۳-۰۷-۱۳۹۴

نه برادر اما خود پیامبر هم با مشرکین پیمان صلح امضا کرد بخاطر استفاده از موقعیت و نه ایجاد عشق به مشرکین(alef-13) (3241110)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

امیر

۲۱:۴۳:۰۲ ۲۳-۰۴-۱۳۹۴

سازوکار حل اختلافات هم به شورای امنیت منتهی می شود! یعنی اون پنج کشور(alef-3041522) ...

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

مهدی

۰۵:۴۹:۴۶ ۲۴-۰۴-۱۳۹۴

یکی از خطوط قرمز لغو تحریم ها در روز امضا بود نه روز اجرا و آن هم با راستی آزمایی آژانس!
الف جان نظر مخالف هم باشه بدنیت (alef-13) (3042387)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

۰۸:۳۱:۰۸ ۲۴-۰۴-۲۰۱۳۹۴

ای بابا! باز هم که آژانس مسئول ارائه گزارش راستی آزمایی شد. تحقیق و توسعه هم که محدود شد. لغو تحریم ها هم که به آینده موکول شد.
بالاخره حرف کی رو باور کنیم؟ (alef-13) (3042697) !

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

کمیل

۰۸:۴۸:۵۶ ۲۴-۰۴-۱۳۹۴

سلام. بخش هایی که به ضرر ایران بوده در متن حاضر نیست. کاملا گزینشی ترجمه شده (alef-13) (3042801) !

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

مصطفی

۲۳:۴۲:۴۷ ۰۴-۰۵-۱۳۹۴

من یک سوال دارم از کسانی که ذوق زده شدند ازین توافق... اومدیم ما سانتریفیوژای اضافه رو نابود کردیم. آب سنگین و راکتور شو خارج کردیم... اونوقت اونا اومدن دبه کردن که قبول نیس و همچنان تحریم.. اونوقت چه باید بکنیم؟؟؟؟ بله ا ن همه خسارتی که به تاسیسات هسته ای زدیم؟؟؟؟ (alef-13) (3071446) //

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

علی

۱۱:۵۱:۲۲ ۲۴-۰۴-۱۳۹۴

تازه میفهمیم احمدی نژاد چقدر سوتی داده بوده ، عین سنگ بزرگی که ایشان داخل چاه انداخته بود و این همه آدم جمع شدند تا اون سنگ را از ته چاه در بیاورند(alef-13) (3043769) .

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

۱۳۹۴-۰۴-۲۴ ۲۱:۴۰:۱۲

حمید جون، انشاءا... آنقدر زحمت شبانه روزی می کشیم و اقتصاد و صنعت و فرهنگ و علوم و سیاست خود را گسترش داده و غنی می کنیم که 1+5 و سایر کشورها امید تکنولوژی و علوم ما و وابسته ما می شوند. آنوقت ما میتوانیم 1+5 و سازمان ملل و سازمان انرژی هسته ای و دیگران را در دست خود داشته باشیم و آنوقت دیگر نباید زور بشنویم. البته ما هیچ وقت ملت زورگویی نبوده ایم و در آن صورت هم به کسی زور نخواهیم گفت(alef-13) (3043879) .

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

کاتب

۱۳۹۴-۰۴-۲۴ ۲۲:۱۷:۱۳

اولا متن اصلی و کامل رو تو سایت بذارین. ثانیا مادام که رهبر معظم انقلاب رسماً توافق نامه رو تأیید نکرده هیچی قابل قبول نیست. چون رئیس جمهور صحبت از صلح حسنی کرده که شائبه خیانت به مشام میرسه؛ همچنین این دولت بارها گزینشی اطلاعات رو اعلام کرده به همین جهت قابل اعتماد نیست. در آخر هم اینکه حتی اگر متن توافق نامه صحیح و مورد تأیید باشه معلوم نیست طرف مقابل بدون نیرنگ تا آخر کار بیاد. باید تأمل کرد تا در عمل معلوم بشه(alef-13) (3044141) .

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

۱۳۹۴-۰۷-۱۳ ۳۱:۰۹:۲۳

رهبر عزیز در سخنرانی خودشان فرموده بودن که در جریان برنامه ها هستن... بعدشم این تصمیمات کلی نظام هست و حرف یکی دو نفر نیست که با اونا دعوا کنید عرض دیگه اینکه صلح امام حسن هم برای ایجاد بعضی شرایط برای شیعیان بود و ای طرفی شناساندن حزب معاویه به جهان اسلام و نه به معنای تسلیم در برابر او(alef-13) (3241127)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

آرش

۱۳۹۴-۰۴-۲۴ ۳۱:۰۰:۱۵

واقعا توافق عالی هست ولی مشکل طرف مقابل هست.

اگر آژانس راستی آزمایی ری تایید نکنه تکلیف چیه؟

اگر با تفسیر آمریکایی اونها بخوان از مراکز نظامی بازرسی کنن باید چیکار کرد؟

و یه سوال جدی؟ با این میزان اورانیوم و سانتریفیوژ میشه نیروگاه هسته ای بوشهر رو استفاده کرد؟
فوردو که قراره دو تا آبشارش بدون اورانیوم بچرخه چهار تا آبشارش هم ساکن باشه اصلا به چه دردی میخوره.

تحریم ها برداشتنش منوطه تایید آژانسه؟ اگر تایید نکنه چطور؟

اگر به هر دلیلی ایران با 5+1 به مشکل بخوره و طبق مکانیسم گفته شده به نتیجه نرسن یا باید به شورای امنیت شکایت کنه یا توافق نامه رو لغو کنه. شورای امنیت که خود این پنج کشور هستن پس بیخیال، اما اگه توافق رو نقض کنه آیا به اجماع جهانی علیه ایران منجر نمی شه؟ (alef-13) (3044645)

[پ پاسخ به این اظهار نظر](#)

۱۶:۲۳:۴۵ ۲۴-۰۴-۱۳۹۴

آقا این متن، 80 صفحه پیوست داره ف چجور میشه بدون اون 80 صفحه راجع به خوب یا بد بودنش نظر داد؟ اصلا اصل این توافق همون هشتاد صفحه است (alef-13) (3044827) ./

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

صالحی رسول

۱۷:۲۵:۱۹ ۲۴-۰۴-۱۳۹۴

در ابتدا شکرگزار وجود پربرکت حضرت آقا و راهنماییها و تدبیرات آگاهانه و شجاعانه ایشان و قدردان تلاش تیم هسته ای هستیم ، بادر نظر گرفتن پیوست ها و الحاقیه هایی که در متن به آنها اشاره شده و ما از آنهایی اطلاعاتیم و باتوجه به برخی امتیازهایی که داده شده در مجموع توافق خوبی صورت گرفته به شرط اینکه این سران دوات های مکر و حيله هم در زمانهای اجرایی وهم مفاد اجرایی مثل همیشه مشکل تراشی نکنند و دنبال بهانه جویی نباشند (alef-13) (3045046)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

محمدحسین

۱۸:۴۰:۳۳ ۲۴-۰۴-۱۳۹۴

چرا وزارت خارجه هنوز متن کامل ترجمه شده برجام رو منتشر نکرده؟ (alef-13) (3045319)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

۱۳۹۴-۰۷-۱۳ ۴۱:۳۴:۲۳

برای اینکه دست با سواداش باشه که بررسی کنن و منوشما کجاشو می فهمیم که بخایم نظر بدیم.... فقط
اوضاع شلوغ میشه
گروه متدین و با غیرت بنا به فرمایش رهبری کار را دنبال می کنن و خود رهبری ناظر به امور... پس ما
باید دعا کنیم که خدا کمک کنه اوضاع به نفع مسلمین تمام بشه (alef-13) (3241138)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

قاسم

۱۳۹۴-۰۴-۲۴ ۱۳:۰۲:۱۹

مطالب گزینشی و در ترجمه امانت داری نشده
وقتی که ظریف در جلسه رسمی ترجمه متن را دستکاری می کند و بجای کلمه "ایران متعهد میشود"
ترجمه می کند "ایران تاکید میکند" از مترجم این مقاله که به هزار و یک امید رسیدن به نان و نوایی این
مقاله را ترجمه کرده انتظار بیشتری نمی توان داشت واقعا که دستش درد نکند (alef-13) (3045407)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

هادی

۱۳۹۴-۰۴-۲۱ ۰۶:۳۷

همین؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟

ضمائم؟؟

150 صفحه؟؟؟؟! (alef-13) (3045778) !

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

ایمان

۱۳۹۴-۰۴-۲۵ ۳۱:۲۹:۰۱

با تشکر از زحمات تیم هسته ای. متاسفانه به دفعات در متن دیده می شود که از راستی آزمایی آژانس سخن
به میان آمده و این جزو خطوط قرمز بود (alef-3) (3046226) .

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

حسین

۰۲:۰۳:۵۱ ۲۵-۰۴-۱۳۹۴

دوستان بخش تحریمها رو بخونید گفته قطعنامه های قبلی شورای امنیت زمانی لغو میشود که ایران اقدام ت هسته ای رو انجام بده آژانس تایید کنه قطعنامه های شورای امنیت از بین نرود تحریمها می ماند این دقیقا مخالف با خطوط قرمز است اگر فکر می کنید بنده اشتباه میکنم یا برداشتم اشتباه است بنده رواز اشتباه در بیارین تا ما هم مثل بقیه خوشحال باشیم از یک توافق خوب (alef-13) (3046288)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

۱۸:۴۹:۳۰ ۲۷-۱۰-۱۳۹۴

حالا اومدیم و ما تموم سانترفیوژ هارو آب سنگین اراک و راکتور ها و همه رو غیر فعال کردیم بعد آمریکا زد زیرش اونوقت چی؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟ (alef-13) (3475143)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

محمود

۱۲:۳۹:۲۱ ۲۵-۰۴-۱۳۹۴

آنجا که مربوط به تعهدات ما بود کاملا شفاف و تعیین زمان و شیوه اجراست و آنجا که مربوط به تعهدات 1+5 است هنوز به صورت مبهم و کلی آورده می شود . نباید شک کنیم به صداقت آنها؟ (alef-13) (3047383)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

رهگذر

۱۵:۳۳:۰۰ ۲۶-۰۴-۱۳۹۴

آقایان سایت الف

شما اولین چیز در خبر رسانی که همان خبر رسانی درست و کامل است زیر پا می گذارید. نکات مهمی که به ضرر ایران هست رو حذف می کنید. مثلا در این توافق نامه 8 سال برنامه موشکی ایران رو محدود می کنه و... با این کار ها خوانندگان شما به سایت های دیگه مهاجرت می کنند. تصمیم با خودتان هست (alef-13) (3050421) .

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

مرادی

۱۳۹۴-۰۴-۲۸ ۴۰:۳۸:۱۲

لا حول والله قوه اله بالله.نرمش قهرمانه یعنی همین(alef-3) (3053179)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

احمد

۱۳۹۴-۰۴-۲۹ ۳۰:۵۴:۰۹

نتیجه این توافق نزدیک شدن حمله به ایران ،شکست برنامه های علمی و تحقیقاتی ایران،ترکمن چای دیگری که آیندگان آن را نکوهش کنند(alef-3) (3054732)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

سینا

۱۳۹۴-۰۴-۲۹ ۰۶:۲۹:۱۵

برو بابا این چه توافقی ما همه چی رو دادیم که ؟

باز هم حرف از 8 سال و 10 سال و 15 ساله که؟

این توافق خیلی خیلی مزخرفیه

تا 15 سال باید با آی آر 1 کار کنیم در صورتی که ما الان داریم با آی آر 8 کار میکنیم

کلا خیلی مزخرفه

به نظر من که خودم فارق التحصیل این رشته ام نباید زیر این ننگ بریم(alef-13) (3056033)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

حسین

۱۳۹۴-۰۵-۰۱ ۲۴:۰۴:۱۳

سلام به همه

ضمن عرض خسته نباشین به تیم مذاکره کننده

لطفاً" بریم سیاهه امریکا برضد مردم ایران و مسلمانها رو مطالعه کنین

کودتای 28مرداد

حمایت از نظام ستم شاهی

حمایت از جنایتهای رژیم صهیونیستی

بوجود آوردن گروهایی مثل داعش طالبان القاعده و ریگی

...

اینقدر ساده نباشین

خطابم به همه است

خصوصاً تیم مذاکره کننده

اگه یکم دیگه ادامه میدادیم به صادرکننده سوخت هسته ای تبدیل میشدیم

اونوقت دیگه نیازی به فروش نفت و گاز و... نداشتیم

چند دقیقه فکر از 70 سال عبادت بالاتره (alef-13) (3063812)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

۱۳۹۴-۱۰-۳۰ ۵۹:۴۰:۲۰

کاملاً حق با شماست مردم ما هیچ وقت سیاست پیچیده ی امریکا رو درک نمی کنن-alef) (3483724)

13)

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

شرمنده

۱۳۹۴-۰۵-۱۴ ۱۶:۱۵:۱۱

کاش هیچوقت تن به این ذلت نمیدادیم

من نمیدونم برد- برد دقیقاً کجای این متن بود-alef-13) (3095010) !!!

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

علی

۱۳۹۴-۰۷-۲۳ ۳۹:۱۰:۲۳

همینو کم داشتیم . اعتماد به امریکا(alef-3) (3263605) ...

[پاسخ به این اظهار نظر](#)

miss nasim

۱۳۹۴-۰۸-۱۵ ۵۲:۳۹:۱۱

ای کاش مردمی بودیم که قضاوت نمیکردیم تا زمانیکه همه جی رو میدونستیمو

و ای کاش مطالعه مون در حدی بود که میتونستیم نظر بدیم....

ولی به هر حال از خدا میخواهیم که هر جی به نفع جامعه ی مسلمین هست رو

بین الملل > دیپلماسی - بهزاد صابری انصاری:

برجام به دلایل متعدد یک موافقتنامه یا معاهده نیست. البته نظرات مختلفی از سوی حقوقدانان ارائه شده است و ماهیت علم حقوق هم به گونه ای است که اختلاف نظر در آن امری طبیعی است و نمی توان انتظار یک نظر مشترک را از همه داشت اما گمان می کنم اگر آشنایی بیشتری با خود متن برجام پیدا شود، این نظرها به هم نزدیکتر می شود. این که می گویم برجام معاهده یا موافقتنامه نیست، به چند دلیل است. اسم این سند هم درست انتخاب شده است و **این سند همان طور که از اسمش می آید یک برنامه اقدام مشترک است نه موافقتنامه و معاهده.** دلیل اصلی بحث البته اسم نیست، چرا که در حقوق بین الملل، اسم سند چندان در تشخیص نوع آن کاربرد ندارد بلکه بحث ما روی محتواست. در حقوق بین الملل آنچه که مشخص می کند یک سند معاهده و موافقتنامه است یا چیز دیگری است، ماهیت و محتوای آن سند است که آیا برای طرف های آن تعهدآور است یا خیر؟ و اگر یکی از طرف ها خلاف آنچه در سند نوشته شده رفتار کند آیا نقض تعهد آن هم در معنای خاص حقوق بین المللی اتفاق افتاده است؟ به طور مشخص در مورد برجام این گونه نیست. شما ببینید برخی موارد در برجام پیش بینی شده که به هیچ عنوان در حوزه صلاحیت و اختیارات دولت های درگیر برجام نیست که با هم در این موارد موافقتنامه امضا کنند. در برجام آمده که به عنوان مثال شورای امنیت فلان کار را خواهد کرد. آیا ایران و 6 کشور دیگر می توانند موافقتنامه امضا کنند و برای شورای امنیت سازمان ملل متحد تعیین تکلیف کنند؟ 5 کشور از 6 کشور طرف برجام، عضو دائم شورای امنیت هستند اما شورا یک موجودیت جداگانه است و اعضای دیگری هم دارد و امکان ندارد که ایران با 6 کشور یک معاهده امضا کند و برای شورای امنیت تعیین تکلیف نماید. یا در مثال دیگر، در این برجام برای آژانس هم تکالیفی پیش بینی شده، آیا ما می توانیم بیاییم با 6 کشور دیگر موافقتنامه ای امضا کنیم و بگوییم آژانس فلان کار را خواهد کرد؟ اعضای شورای حکام آژانس هستند که باید برای آن تصمیم بگیرند. از سوی دیگر در بحث داخلی کشورها هم در برجام پیش بینی شده که در آینده، کنگره امریکا به عنوان مثال در مورد لغو تقنینی تحریم ها چه کاری خواهد کرد یا مجلس ما پروتکل الحاقی را تصویب خواهد کرد؛ آیا این موضوعی است که ما بتوانیم درباره آن معاهده امضا کنیم؟ یعنی از قبل ما تصویب کنیم که کنگره امریکا یا مجلس ما چه کاری کرد؟ توجه به جنس خیلی از مواردی که در برجام پیش بینی شده نشان می دهد اینها مواردی نیست که ما بتوانیم درباره آنها با کسی موافقتنامه امضا کنیم. حتی در آن بخش هایی که مربوط به خود دولت ما هست هم همه جا وصف داوطلبانه ذکر شده است. بنابراین، حالا در ارتباط با برجام که هیچ محکمه و دادگاهی در کار نیست، اما در عالم تئوری اگر یک محکمه فرضی بخواهد رسیدگی کند که آیا برجام یک موافقتنامه است یا خیر، به نخستین موردی که توجه خواهد کرد در حقوق بین الملل قصد و نیت و اراده دولت هایی است که در آن سند درگیر بوده اند. وقتی ایران و 6 کشور دیگر، عالماً و عامداً از آغاز تاکنون به طور رسمی اعلام می کنند که این یک موافقتنامه و سند تعهدآور نیست، هر محکمه فرضی هم که بخواهد به آن رسیدگی کند همین بحث اراده طرفین تکلیف را مشخص می کند چرا که واضح است طرفین اراده نداشته اند برای خود تعهد ایجاد کنند و این هم از اسم سند، شکل تنظیم آن و امضا نشدن آن و مهم تر از این، از

جنس مفاد و محتوای مندرج در آن و هم از اعلام اراده همه طرفین مشخص است. زمانی که در کنگره امریکا مطرح شد که برجام باید به کنگره بیاید، یک پیشنهادی هم داده شد که این برجام به عنوان معاهده و موافقتنامه در کنگره مطرح و بررسی شود که همان جا روی این پیشنهاد رأی گیری و رد شد. در امریکا الان این تشکیک نمی شود که آیا این سند یک معاهده هست یا خیر. بحث دیگر اینکه دولت براساس قانون اساسی موظف نیست برجام را به مجلس بفرستد چرا که برجام اصلاً در شمول اصل 77 قانون اساسی قرار نمی گیرد. حتی تفاسیر موسع و عامی هم که شورای محترم نگهبان از اصل 77 ارائه داده است باز به این محتوای برجام نمی خورد. بنده روی این نکته بسیار تأکید دارم که فارغ از اسم آن، برجام به لحاظ محتوایی یک سند تعهد آور برای کشور نیست و لذا در شمول اصل 77 قرار نمی گیرد. اما در پاسخ به این سؤال که آیا مجلس می تواند روی برجام نظر دهد؟ باید گفت: بله مجلس می تواند همه کار انجام دهد. اما اینکه آیا دولت موظف است برجام را به عنوان یک معاهده تقدیم مجلس کند و مجلس آن معاهده را تصویب کند و در آن صورت، مثل سایر معاهدات طبق ماده 9 قانون مدنی، جزو قوانین مملکت محسوب می شود؟ باید گفت: پاسخ خیر است. چرا که دولت موظف نیست برجام را که یک معاهده نیست، به عنوان معاهده به مجلس بفرستد و برجام نیازی به تصویب مجلس و تأیید شورای نگهبان ندارد. اما اینکه آیا مجلس می تواند در باره برجام نظر دهد؟ باید گفت: بله می تواند چون مجلس حق دارد در همه امور نظر بدهد. همان طور که مجلس چند سال قبل تصمیم گرفت در مورد روز بازگشایی مدارس در اول مهر قانون تصویب کند. آیا نیازی بود در این مورد قانون بگذارد؟ خیر. آیا مجلس می توانست چنین کاری کند؟ بله. مجلس ما می تواند مثل کنگره یک قانون وضع کند که دولت ایران حق ندارد برجام را اجرا کند. این به طور کامل در اختیار مجلس است. نتیجه اش هم آن می شود که برجام اجرا نمی شود و ما هم در همان جایی که هستیم می مانیم. اما این دو مفهوم متفاوت است. نخست اینکه آیا نیاز است دولت برجام را به شکل معاهده به مجلس بدهد که پاسخ منفی است اما اینکه مجلس می تواند درباره برجام اقدام کند؟ بله. سؤال بعد اینکه آیا مجلس می تواند در برجام دخل و تصرف کند؟ با توجه به اینکه برجام یک بسته است، پاسخ منفی است. چرا که کل برنامه به هم می ریزد. باید دید طرف مقابل راضی به این کار است یا خیر؟ برخی معاهدات هستند که حق شرط در آنها منع نشده است و اشکالی پیش نمی آید. بسیاری معاهدات بوده که جمهوری اسلامی عضو آنها شده و مجلس به هنگام تصویب، حق شرط گذاشته است. اما این بحث مربوط به معاهدات است. حال آنکه برجام اصلاً معاهده نیست و نمی توانیم در آن حق شرط بگذاریم. برجام یک «بسته» است که حاصل مذاکرات با چند کشور دیگر است و همه به این نتیجه رسیده اند که این بسته می تواند مشکل موجود را حل کند. هرگونه دخل و تصرف در آن نیازمند از سرگیری مذاکرات است. در شرایط فعلی آنچه که طرفین می توانند انجام دهند این است که بگویند این بسته که جمع بندی مذاکرات بعد از حدود 2 سال است نظر ما را تأمین می کند یا خیر؟ نظر مذاکره کنندگان همه طرف ها این بوده که این ترتیب و توالی اقدامات مندرج در برجام می تواند رضایت همه طرف های ذی مدخل را تأمین کند و مشکل موجود را حل کند. حالا اگر کنگره بگوید او باما و کری اشتباه کرده اند و چنین برجامی منافع و نظر ما را تأمین نمی کند، آن وقت این ساز و کار به طور کامل کنار گذاشته می شود، نه اینکه بتواند بخشی از آن را تغییر دهند. همین در مورد ما هم صادق است. مجلس می تواند بیاید الان مصوبه ای بگذراند و بگوید تشخیص دولت درست نبوده و این برجام در کلیت آن نظر ما را تأمین نمی کند. بسیار

خب، آن وقت باید مذاکرات از سر گرفته شود و این هم دیگر فقط مربوط به ما نیست. همه طرف های دیگر باید راضی باشند که بیایند دوباره این بسته را باز کنند و این کار بسیار دشواری است. حالا این را هم مناسب است تأکید کنم که اگر شورای عالی امنیت ملی، مصوبه ای در مورد برجام بگذراند و آن مصوبه به تنفیذ رهبر معظم انقلاب برسد، هرگونه مصوبه مجلس محترم در این ارتباط که در تعارض با آن باشد، بعید است از سوی شورای نگهبان تأیید شود و این هم نکته مهم و قابل عنایتی است.* دکتر بهزاد صابری انصاری، کارشناس حقوقی و جانشین نماینده دائم ایران در دفتر سازمان ملل در وین